

J i h o č e s k á u n i v e r z i t a v Č e s k ý c h B u d ě j o v i c í c h

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

**SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ POLICIE ČESKÉ
REPUBLIKY PO UKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU – RENTY A
VÝSLUHY - ČESKOBUDĚJOVICKO**

Vedoucí práce : Ing. Jaroslav Šetek, Ph.D.
Autor práce : Filip Remiš
Studijní obor : Sociální a charitativní práce
Forma studia : Prezenční
Ročník : 3.

2012

Bakalářská práce v nezkrácené podobě.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb.,v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne: 2012

Podpis:

Děkuji Ing. Jaroslavu Šetkovi Ph.D., za laskavé vedení bakalářské práce, cenné rady, vzácné připomínky a metodické vedení. Děkuji za trpělivost a čas, který mi věnoval.

OBSAH

ÚVOD	5
1 KLASIFIKACE FINANČNÍCH NÁLEŽITOSTÍ PŘI UKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU	7
1.1 Členění výsluhových náležitostí.....	7
1.2 Odchodné	7
1.3 Odbytné – jednorázová finanční dávka.....	8
1.4 Výsluhový příspěvek	9
1.5 Důchodové zabezpečení bývalých příslušníků bezpečnostních sborů a jejich rodinných příslušníků.....	10
2 EKONOMICKÉ ASPEKTY POLICEJNÍ SLUŽBY	13
2.1 Právní a společenskovední východiska bezpečnosti státu	13
2.2 Ekonomický pohled na tzv. degradaci policejní profese	15
2.3 Zvláštnosti povolání v bezpečnostních složkách státu	16
3 HISTORICKÝ VÝVOJ PRÁVNÍCH ASPEKTŮ ZABEZPEČENÍ POLICISTŮ	16
3.1 Období Rakouska-Uherska	16
3.2 Období novodobých dějin Československa a České republiky	17
3.3 Období od roku 1918 do roku 1939	18
3.3.1 Četnictvo	19
3.4 Období nacistické okupace 1939 – 1945.....	21
3.5 Období 1945 – 1948.....	22
3.6 Období komunistické nadvlády.....	23
3.7 Období 1948 – 1968	24
3.7.1 Platové vyrovnání	26
3.7.2 Odchodné.....	26
3.7.3 Výsluhový příspěvek	26
3.7.4 Úmrtné	26

3.8 Období 1969 – 1989	26
3.8.1 Uvolněním	27
3.8.2 Propuštěním	27
3.8.3 Odnětím nebo ztrátou hodnosti	28
3.8.4 Uplynutím doby, pokud byl služební poměr sjednán na dobu určitou	29
3.8.5 Odchodné	29
3.8.6 Platové vyrovnání	30
3.8.7 Příspěvek za službu	30
3.8.8 Úmrtí	31
3.9 Období 1990 – 1992.....	32
3.9.1 Odchodné	33
3.9.2 Platové vyrovnání	33
3.9.3 Příspěvek za službu	33
3.9.4 Úmrtí	34
3.10 Období od roku 1993 do současnosti	34
4 PRÁVNÍ ÚPRAVA SKONČENÍ SLUŽEBNÍHO POMĚRU OD VZNIKU ČR	
(od 1.1. 1993)	36
4.1 Souvislosti se zákonem č. 186 / 1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky.....	36
4.1.1 Zrušení služebního poměru ve zkušební době	36
4.1.2 Uvolnění ze služebního poměru	37
4.1.3 Odmítnutí složit služební přísahu	38
4.1.4 Propuštění ze služebního poměru	38
4.1.5 Důvody propuštění	38
4.1.6 Lhůty pro rozhodnutí o propuštění	39
4.1.7 Propouštěcí důvody	39
4.1.8 Propouštěcí lhůty	40
4.1.9 Zákaz propuštění v ochranné době	41
4.1.10 Uplynutí doby, na níž byl služební poměr sjednán	41
4.1.11 Smrt policisty	41
4.1.12 Ztráta hodnosti	42

4.1.13 Nároky po zrušení rozhodnutí o skončení služebního poměru	42
4.1.14 Peněžité nároky související se skončením služebního poměru	43
4.1.14.1 Odchodné	43
4.1.14.2 Platové vyrovnání	44
4.1.14.3 Příspěvek za službu	44
4.1.14.4 Úmrtné	45
4.1.15 Nároky související se skončením služebního poměru	46
4.2 Komparace zákona č. 186/1992 Sb., se zákony č. 154/1994 Sb., č. 76/1959 Sb., a č. 221/1999 Sb.	46
4.3 Realizace etických principů ve výsluhových náležitostech k hodnotám demokratické společnosti	48
4.4 Rozšíření režimů služebního poměru	49
4.5 Skončení služebního poměru a nároků s jeho skončením souvisejících podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů	49
4.5.1 Skončení služebního poměru	50
4.5.2 Odchodné	52
4.5.3 Výsluhový příspěvek	52
4.5.4 Jednorázové odškodnění	53
4.5.5 Úmrtné	53
4.6 Závěrečná komparace a vyhodnocení dopadů nového služebního zákona	53
4.6.1 Zahraniční zkušenosti	53
4.7 Komparace finančních náležitostí při ukončení služebního poměru podle zákona č. 153/1923 Sb., a zákona č. 100/1970 Sb.	54
4.7.1 Jednorázové dávky odbytné a odchodné	54
4.7.2 Platové vyrovnání	55
4.7.3 Příspěvek za službu / výslužné.....	55
4.7.4 Úmrtné	56
4.8 Komparace finančních náležitostí při ukončení služebního poměru podle zákona č. 186/1992 Sb., a zákona č. 361/2003 Sb.	56
4.8.1 Platové vyrovnání	56
4.8.2 Výsluhový příspěvek	56
4.8.3 Úmrtné	57

5	ZÁVĚR	58
	Seznam literatury a použitých pramenů	60
	Seznam příloh	63
	Seznam zkratk.....	76

ÚVOD

Hlavní pilíř při zajištění obrany schopnosti a bezpečnosti státu tvoří ozbrojené síly a bezpečnostní sbory. Nejpočetnější složkou představuje Policie ČR. Jejím úkolem police je udržovat vnitřní bezpečnost státu. Naproti tomu zajištění vnější ochrana státu spadá do působnosti Armády ČR. Společným znakem zaměstnaneckého vztahu pro zajištění těchto funkcí je služební poměr, který má mnoho specifík od běžných pracovně právních vztahů.

Dlouhou dobu se zajímám o problematiku služebních poměrů jak v České republice, tak i zahraniční. Můj zájem o danou problematiku se nevztahuje jen na současnost, ale sahá až do historie z období Rakouska-Uherska.

Touto prací chci nastínit problematiku novelizací zákonů v závislosti na výsluhových náležitostech spolu se sociálním zabezpečení příslušníků Policie České republiky po ukončení aktivní služby. Cílem bakalářské práce je vyzdvihnout palčivé problémy či komplikace s ukončením služebního poměru v závislosti na novelizacích a změnách v jednotlivých zákonech o služebním poměru a sociálním zabezpečení příslušníků policie v naší historii od období Rakouska-Uherska až po současnost. Jednotlivé novelizace zákonů budou podrobeny kritice ve prospěch sociálního zabezpečení Policistů České republiky.

Zpracovaná problematika je doposud málo známá, ale poslední roky více aktuální a důležitá pro zachování určité „důstojné“ úrovně výsluhových náležitostí, zejména pak pro důchodový systém příslušníků policie. Hlavním úkolem legislativních norem je umožnit bezkonfliktní přechod ze služebního poměru do civilního života a zabránit sociálním úpadkům daných jedinců.

Na základě uskutečněných sociologických výzkumů, které proběhly jak v České republice, tak i v zahraničí bylo prokázáno, že důsledkem služebního poměru a podmínkách v něm se příslušníci bezpečnostních složek zpravidla „opotřebovávají“ rychleji (díky působení fyzické zátěže a stresových faktorů), oproti podmínkám běžného pracovního poměru (jako je např. dělník, lékař, bankéř, apod.). Dochází tedy k „profesní invaliditě“. Teorie sociální politiky nahlíží na invaliditu jako na nadměrné opotřebení jedince jak důsledkem služebního tak i pracovního poměru. Podle konvence Mezinárodní organizace práce č.102 z roku 1952 je invalidita předmětem sociálního zabezpečení.

Komparace zákona č.186/1992 Sb., a zákona č. 361/2003 Sb., nebude provádět jen já v mé bakalářské práci. Tuto komparaci jistě provedli dnes již bývalý nebo současní příslušníci Policie České republiky. Zhodnocovali zde pro ně výhodnější odchodové podmínky s kterými souvisely legislativní změny výše uvedených zákonů o služebním poměru. Samotná realizace odchodů příslušníků Policie České republiky bude nastíněna od roku 2008 do roku 2011, potřebné údaje byli poskytnuty Územním odborem v Českých Budějovicích. V příslušných letech je zde znázorněna ona výsledná komparace jednotlivých zákonů samotnými příslušníky v závislosti na odchodech od Policie České republiky.

V závěru mé bakalářské práce se pokusím nastínit i možná řešení daných problémů týkajících se jak odchodů, výslužného, ale i aktivního služebního poměru u Policie České republiky (např. otázka řešení civilních zaměstnanců). Možná řešení se budou týkat i přibližným návrhům jednoho zákona pro Integrovaný Záchraný Systém (Policie České republiky, Hasičský záchranný systém a Armádu České republiky).

1. Klasifikace finančních náležitostí při ukončení služebního poměru

1.1 Členění výsluhových náležitostí

Výsluhové náležitosti přiznává a vyplácí Úřad sociálního zabezpečení ministerstva vnitra. Varianty výplaty výsluhových náležitostí příslušníků jsou rozděleny podle délky služby v ozbrojených složkách a procentní části posledního hrubého platu do skupin. Pro výpočet výsluhových náležitostí je rozhodující hrubý měsíční plat, který náležel příslušníkovi v rozhodném období. Tímto platem se rozumí přiznaný platový tarif a pravidelné příplatky náležící v uvedeném kalendářním měsíci, dále pak měsíční průměr proměnlivých příplatků, odměn, prémie vyplácených v kalendářním roce předcházející dni skončení služebního poměru (pokud podléhají dani ze mzdy).¹

Výsluhové náležitosti se z hlediska finanční teorie primárně člení do dvou základních skupin:

- jednorázové
- opakovatelné

Sekundárně se člení podle adresátů, kterými jsou níže uvedené skupiny:

- příjemci odbytného (bez nároku na další dávky)
- příjemci příspěvku za službu
- částeční a plně invalidní důchodci
- starobní důchodci
- pozůstalí po příslušnících

1.2 Odchodné

Příslušníkům podle zákona č.221/1999Sb., ozbrojených silách² a zákona č. 361/2003 Sb., bezpečnostních sborů se při ukončení služebního poměru vyplácí jednorázová dávka - odchodné, ale ne vždy ve stejné výměře. Jeho výše je vázána dobou výkonu služby. Jeho přiznání ovlivňují také etické principy.

Výše odchodného je diferencována podle délky služby v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech. Pro přiznání odchodného je rozhodující stejný plat jako

¹ Srov. ŠETEK, J., Konkurence služebních poměrů na trhu práce, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8,č.1, s.5.

² Ozbrojené síly jsou dle zákona 221/1999Sb., v České republice následující : Armáda České republiky, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž

u výsluhového příspěvku a pro jeho výměru se zhodnocuje veškeré působení v ozbrojených silách i služba podle předpisu o soudních a mimosoudních rehabilitacích.

Odchodné plní trojí funkci:³

- představuje cílovou prémie za celkovou dobu výkonu služby v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech
- je kapitalizovanou hodnotou, která kompenzuje především zákaz podnikání a jiné výdělečné činnosti za trvání služebního poměru v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech
- představuje jednorázovou sociální výpomoc, která kompenzuje sociální dopady ukončení služebního poměru a začátek nové civilní dráhy

1.3 Odbytné - jednorázová finanční dávka

Odbytné se přiznávalo na základě zákona č. 153/1923 Sb., příslušníkům četnictva. Lze říci, že bylo totožné s dávkou odchodné. Náleželo při ukončení služebního poměru za níže uvedených předpokladů:

- nevznikl nárok na výslužné
- do 5 let služby jednorozční služné a četnický přídavek
- více než 5 let služby dvouroční služné a četnický přídavek
- gážisté bez definitivy za stejných podmínek tříměsíční služné a přídávky
- četník vstupující do výslužby zřekne-li se trvalého výslužného může být povoleno dvouleté služné s četnickým přídávkem

Mimo výše uvedený zákon se v žádné legislativě služebních poměrů bezpečnostních sborů neobjevuje. Objevuje se až v roce 1999 v souvislosti se Zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Na základě tohoto zákona náleží vojákovi z povolání jehož služební poměr zanikl uplynutím stanovené doby trvání služebního poměru nebo propuštěním ze služebního poměru z níže uvedených důvodů:

- v souladu s § 32 odst. 2 a 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění dosáhl důchodového věku
- na základě rozhodnutí vojenské lékařské komise došlo ke ztrátě zdravotní způsobilosti pro výkon služby

³Srov. ŠETEK, J., Problematika odchodného při ukončení služebních poměrů, *Práce & sociální politika*, 2010, roč.7,č.12, s.5.

- z důvodu organizačních změn není jiné služební zařazení

Přiznáním odbytného zaniká nárok na výsluhový příspěvek a odchodné. Finanční náležitosti podle zákona č. 221/1999 Sb., - odbytné jsou vhodným finančním zdrojem hlavně pro mladší vojáky z povolání, kteří končí služební poměr. Tato jednorázová finanční dávka může napomoci při řešení bytové problematiky, popřípadě i jako zdroj pro podnikání.

1.4 Výsluhový příspěvek

Výsluhový příspěvek co do své podstaty je profesním invalidním důchodem, neboť finančně kompenzuje "negativní" zvláštnosti profese v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech. Rozhodující pro výměru výsluhového příplatku je veškerá doba služby v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech. Při souběhu nároku na výsluhový příspěvek s nárokem na jakýkoliv důchod náleží příslušníkovi podle jeho volby buď příspěvek, nebo daný druh důchodů. Výsluhový příspěvek je svou podstatou profesním "invalidním" důchodem⁴, tj., nahrazuje pokles výdělku v důsledku dočasného nebo trvalého snížení pracovní kvalifikace, která nastává propuštěním ze služebního poměru.

Existence institutu výsluhového příspěvku není samoučelná. Poskytování tohoto výsluhového nároku plní následující funkce⁵:

- regulační
- kompenzační
- sociální

Regulační funkce směřuje k regulaci věkové struktury personálního obsazení bezpečnostního sboru. S tím je úzce spojena úroveň zdravotní a fyzické způsobilosti příslušníků. Je známo, že v podmínkách služebního poměru se příslušníci zpravidla opotřebovávají rychleji než v podmínkách pracovního poměru. Uvedené výsluhové nároky příslušníky mají v okamžiku dosažení věku, který je možno považovat za hraniční pro setrvání v přímém výkonu služby, motivovat k dobrovolnému odchodu ze služebního poměru. Je minimálně neetické, má-li být příslušník po 30 letech služebního poměru propuštěn proto, že již nestačí zdravotním, fyzickým a dalším požadavkům pro výkon služebního místa.⁶

⁴ Srov. ŠETEK, J., *Doktorská disertační práce; Sociální politika v obranné doktríně státu*, Vysoká škola ekonomická Praha, 2001

⁵ Srov. TOMEK, P., *Slovník služebního poměru*, Praha: ANAG, 2007. ISBN 978-80-7263-541-2, s.263

⁶ Srov. tamtéž s.263

„K tomu však musí být vytvořeny potřebné předpoklady. Peněžité plnění musí zabezpečit důstojný odchod příslušníka do výslužby. Samozřejmě, že nemůže nahradit plně dosavadní služební příjem, ale musí být dostatečně vysoké, aby příslušník mohl přejít do jiného zaměstnání bez zásadní újmy na životní úrovni. Výsluhový příspěvek má sloužit také jako jakési „přilepšení“ k starobnímu důchodu, jehož výše v současné době způsobuje, ve vztahu k dosahovanému služebnímu příjmu, zásadní propad životní úrovně bývalého příslušníka.,“⁷

Správné stanovení výměry výsluhového příspěvku a jeho nastavení z hlediska odsloužené doby má velký význam. Je-li výměra stanovena příliš nízkou částkou, ztrácí výsluhový příspěvek shora popsanou regulační funkci a poskytování příspěvku za službu se může jevit jako zbytečné. Je-li výměra stanovena příliš vysokou částkou, příslušníci jsou motivováni k odchodu ještě před dosažením přiměřeného věku.⁸

Kompenzační funkce výsluhového příspěvku spočívá v poskytnutí kompenzace za ztížené podmínky výkonu služby v bezpečnostních sborech, její nebezpečnost a časovou, fyzickou a psychickou náročnost, podrobení se tuhé služební kázní a řadě omezení základních práv v době trvání služebního poměru.⁹

Sociální funkce spočívá v usnadnění přechodu příslušníka do nového zaměstnání po skončení služebního poměru, který je mnohdy spojen s problémy pramenícími ze ztráty původně získané kvalifikace. Spočívá také ve zmírnění poklesu životní úrovně příslušníka a jeho rodiny po skončení služebního poměru.¹⁰

1.5 Důchodové zabezpečení bývalých příslušníků bezpečnostních sborů a jejich rodinných příslušníků

V penzijním věku je příslušník zabezpečen starobním důchodem, který má formu státní dávky důchodového zabezpečení a podle délky služby v ozbrojených složkách je přiznán¹¹:

- v rámci subsystému sociálního zabezpečení ministerstva vnitra, jestliže setrval ve služebním poměru minimálně 15 let, v uvedeném případě je důchodce klientem Úřadu sociálního zabezpečení ministerstva vnitra

⁷ TOMEK, P., *Slovník služebního poměru*, Praha: ANAG, 2007. ISBN 978-80-7263-541-2, s.264.

⁸ Srov. tamtéž s. 264

⁹ Srov. tamtéž s. 264

¹⁰ Srov. tamtéž s. 264

¹¹ Kromě uvedených nárokových dávek důchodového zabezpečení ve stáří může být důchodce rovněž příjemcem individuálních dávek penzijního připojištění, které se začalo realizovat od roku 1994 v České republice na občanském principu, tzn. že jeho systém je vytvořen na bázi vztahu občan-stát. Připojištěný získává od státu přímou dotaci.

- v rámci subsystému, plynoucí ze státních garancí, jestliže setrval ve služebním poměru méně jak 15 let, v uvedeném případě je důchodce klientem České správy sociálního zabezpečení

Důchodové zabezpečení, které realizoval Úřad sociálního zabezpečení ministerstva vnitra se provádělo podle jednotného zákona platného pro zabezpečení všech občanů. Jednalo se o Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, který nabyl účinnosti dnem 1. října 1988. Dne 30. června 1995 došlo k reformnímu procesu v důchodovém zabezpečení, který spočíval ve schválení Zákona č. 155/1996 Sb., o důchodovém pojištění, s účinností od 1. ledna 1996. Uvedený zákon upravuje důchodové pojištění pro uvedené sociální události: stáří, invalidita a smrt živitele. Podle uvedeného zákona se vojenským profesionálům v důchodu (popřípadě pozůstalým) přiznávají tyto důchody:

- ✓ starobní
- ✓ plný invalidní
- ✓ částečný invalidní
- ✓ vdovský
- ✓ vdovecký
- ✓ sirotčí

Dle Krebse v učebnice Sociální politika – Konvence mezinárodní práce č.102 z roku 1952 se výše každé skupiny důchodu se skládá ze základní a z procentní výměry. Základní výměra se stanoví pevnou částkou a procentní se určuje procentní sazbou z výpočtového základu. Vedle pozitivní úpravy vyměrování jednotlivých důchodů řeší uvedený zákon vztah k služebním důchodům (vojenským a příslušníků bezpečnostních sborů) přiznaným před 1. lednem 1996. Důležité je ustanovení, že výše starobního, plného invalidního a částečného invalidního důchodu, na který vzniká nárok v časovém horizontu 1. ledna 1996 - 31. prosince 2005, nesmí být nižší než výše důchodu, která by náležela, kdyby důchod byl přiznán podle legislativních norem platných ke dni 31. prosince 1995 v rozsahu uvedeném v tomto zákoně, a to včetně zvýšení, která by náležela.¹²

Dle Tomeše, který uvádí v knize Právo sociálního zabezpečení, že starobní důchod je nejvýznamnější dávkou odvětví sociálního zabezpečení. Rozlišují se dvě základní koncepce starobních důchodů - invalidity a výsluhovosti. Koncepce invalidity

¹² KREBS., V., Sociální politika- Mezinárodní konvence členění práce č.102 z roku 1952, ISBN-80-7357-276-1.

spočívá na předpokladu, že s určitou věkovou hranicí nemá smysl zjišťovat individuální stupeň invalidity, invalidita se předpokládá. Koncepce výsluhy je historicky starší oproti koncepci invalidity. Její historie je datovaná vznikem moderní společnosti, z čehož se vyvinuly počátky státního zaopatření státních úředníků a vojáků. Podle této koncepce se starobní důchod musí vysloužit. Soudobá koncepce starobního důchodu vojenského profesionála je podobná koncepci výsluhy. Základ filozofie poskytování starobního důchodu vychází ze zabezpečení základního zdroje příjmů vojenských profesionálů v období jejich stáří - od počátku důchodového věku. Důchodový věk je hranicí pro odchod do starobního důchodu.¹³ S účinností od 1. 1. 1993 byly zrušeny preference v důchodovém zabezpečení vyplývajícího ze zařazení do I. a II. kategorie funkcí. Jestliže vojenský profesionál vykonával nejméně 20 let službu zařazenou do I. kategorie funkcí, vzniká nárok na starobní invalidní důchod dosažením věku 55 let. Později je může obdržet, splní-li tuto podmínku po 55 letech věku. Vykonával-li voják z povolání službu nejméně 20 let, avšak z toho méně než 20 let v I. kategorii funkcí, vzniká nárok na důchod ve II. kategorii funkcí zpravidla dosažením věku 57 let. V pozdějším věku může nárok na tento důchod splnit jen tehdy, splní-li podmínku 20 let služby po dosažení věku 57 let. V případě, že příslušník nevykonával alespoň 20 let službu, vzniká mu nárok na starobní důchod ve III. kategorii zpravidla dosažením věku 60 let.

¹³ Srov. TOMEŠ., I., *Právo sociálního zabezpečení*, Praha:1998, Všehrd, ISBN 80-85305-39-9.

2 Ekonomické aspekty policejní služby

2.1 Právní a společenskovední východiska bezpečnosti státu

V knize Služební poměr vojáků z povolání od Tomka, Pemzy a Dluhoše uvádějí, že teorie přírodních věd dokazují, že všechny biologické systémy mají mechanismy a vyvíjejí činnosti k zachování svého bezpečí. Je to přirozená složka života, realizovaná na různé úrovni, od biochemické přes pudovou, až u člověka k intelektuální. Lidská bytost se od nepaměti v zájmu zachování své existence musela vypořádat s různými nepříznivými vlivy, které na ni působily. Na nesčetných faktorech lze i dokázat, že se prostřednictvím poznání a zvládnání nepříznivých vlivů lidská společnost vyvíjela. Má-li se ochrana společnosti zabývat podstatou a genezí rizikových vlivů, které mohou ovlivňovat existenci lidí, potom se musí vyjít z toho, na čem se existence společnosti zakládá.¹⁴

Filozofové 17. století Locke a Hobbs se zabývali klíčovou otázkou vztahu jedince a státu. Poukázali na to, že naprostá volnost a svoboda nemůže být základem moderní civilizované společnosti, neboť egoistické tendence a vášně by tehdejší společnost vedly k anarchistické válce všech proti všem a život v takové společnosti by byl brutální a tudíž i krátký. Autorita státu musí existovat, aby zajistila právní svobodu a byla výrazem všeobecné vůle. Ale takový stát však hraje minimální roli, nezasahuje do každodenního života, pouze zajišťuje, aby vztahy jedinců byly postaveny na vzájemné smlouvě o vzájemném respektování individuální svobody volby.¹⁵

Stát jako společenská instituce je součástí společnosti. Stát a společnost nelze od sebe izolovat, vnímat je jako jevy indiferentní. Oba útvary jsou spojeny už tím, že mají společenský základ, představují společenství lidí, jsou sociálními kategoriemi a jejich společným znakem je, že představují sociální systém. Zakladatel ekonomického liberalismu Adam Smith vytvořil ve své "bibli" ekonomického liberalismu nazvané Pojednání o podstatě národů koncepci minimálního státu, který musí zabezpečovat níže uvedené tři úkoly¹⁶:

- *chránit společnost před násilím a vpádem cizích států*

¹⁴ Srov. TOMEK.,P ,HEMZA., S., DLUHOŠ.,J., *Služební poměr vojáků z povolání*, Olomouc:2003, ANAG, ISBN 80-7263-185-3.

¹⁵ Srov. ŠETEK.,J.,*Doktorská a disertační práce, Sociální politika v obranné doktríně státu*, Vysoká škola ekonomická, Praha:2001

¹⁶ SMITH., A., *Pojednání o podstatě národů*, Praha:2001, Liberální institut, ISBN 80-86389-15-4.

- *chránit každého člena společnosti proti útlaku ze strany ostatních členů společnosti*
- *zřizovat a udržovat veřejná díla a veřejné instituce, které jsou užitečné pro společnost, a přitom nemohou být zřízeny a udržovány soukromníky*

Stát jako instituce ryze služební pro občanskou společnost, vystupuje jako garant "pravidel hry" individuálních zájmů. Rysy moderního národního státu vyplývají z prohlubujícího se oddělování jeho vnějších a vnitřních vztahů souběžně s odpovídající specializací zbyrokratizované vojenské síly na straně jedné a policejním dohledem na straně druhé. Součástí této dělby mezi vnitřními a vnějšími vztahy je monopolizace prostředků násilí státem. Z přístupu politologického (tedy pro oblast zkoumání bezpečnosti státu) lze stát spojovat s problematikou moci ve společnosti, tj. jejím rozdělením, řešením mocenských konfliktů ve společnosti a autonomií státní moci ve společnosti. K teoretickému konceptu bezpečnosti státu je postačující přístup Maxe Webera, který státem definuje lidské společenství, realizující monopol legitimního využití fyzické moci uvnitř státu i mimo jeho teritorium.¹⁷

Šefčík Vladimír uvádí ve své knize *Ekonomika obrany státu*, že podobně jako jedinec v pozici člena společnosti (buňky společnosti), orientují i státy (reprezentující společenství lidí) část svých činností a zdrojů pro zachování svého bezpečí. Za tímto účelem se postupující dělba práce a s ní související diferenciací uvnitř společnosti vytvořila specifický systém, podle kterého určité sociální skupiny převzaly (buď trvale, nebo v případě potřeby) úlohu ochránců. Tak došlo k vytvoření bezpečnostních systémů, které představovaly podíl ochránců na výsledcích vytvořeného produktu ve společnosti a vzniklo splynutí bezpečnostního systému s ekonomickým. Z této reality vyplývá povinnost pro stát ze samostatných potřeb jeho občanů, tak i ostatních sociálně-ekonomických subjektů na teritoriu státu, neboť všichni stojí před specifickými riziky.¹⁸

Ochrana František uvádí ve své knize *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*, že zajištění bezpečnosti státu spočívá v realitě, že se nemůže ponechat tržnímu systému, neboť předpokládaný vztah producent služeb bezpečnosti na straně jedné a spotřebitel jako občan státu na straně druhé je přerušeno. Produkty obrany státu jsou dostupné všem a spotřebitel není vystaven tlaku trhu na jeho úhradu a k placení je donucen berní formou. V úvahách o ekonomické roli státu jsou tím na mysli ekonomické vztahy mezi

¹⁷ Srov. ŠETEK, J., *Doktorská disertační práce; Sociální politika v obranné doktríně státu*, Vysoká škola ekonomická Praha, 2001

¹⁸ Srov. ŠEFČÍK, V., *Ekonomika obrany státu*, Praha:1999, Ministerstvo obrany České republiky, ISBN 80-7278-014-X.

státem a jednotlivci, mezi státem a spotřebiteli či producenty. Těžiště orientace na formování ekonomické role státu vede na oblasti, kde se vykonává ekonomická moc. Prvotní základní rolí státu je koncipovat právní prostředí, v rámci kterého budou probíhat všechny ekonomické činnosti. Kromě uvedené základní role státu lze činnosti státu rozdělit do tří kategorií¹⁹. V případě sledování bezpečnosti státu jako výstupu jeho ekonomické činnosti je hlavní prioritou jeho alokační činnost, neboť za účelem produkce obranných statků a služeb, je stát považován za produkční subjekt. Ostatní činnosti (redistribuční, regulační) jsou podpůrnými pilíři alokační činnosti. Rozhodnutí státu o alokační činnosti je "makrorozhodnutím"²⁰, které alespoň částečně reprezentuje společenskou povahu a převyšuje volbu jednotlivce. Tato převaha dává i při tvorbě bezpečnostní doktríny státu právo a povinnost působit na volbu jednotlivce ve státě. Jinak stručně řečeno stát za uvedené situace vykonává funkci poručníka jednotlivcům. Protiváhu funkce poručníka v obraně státu je funkce veřejné služby. Z uvedené funkce je typické, že se jedná o služby, poskytované všem na teritoriu státu bez ohledu na náklady. Z toho plyne, že okruh ekonomických činností, které má stát na starosti, není stanoven trhem, ale veřejnou mocí na základě politických výběrů.²¹

2.2 Ekonomický pohled na tzv. degradaci policejní profese

Se vznikem moderní společnosti je nejoblíbenější teorií produktivní a neproduktivní práce podle Adama Smithe v knize *Pojednání o podstatě národů*, který požaduje zvýšení produktivní práce, která "zvětšuje bohatství", na úkor práce neproduktivní. Oproti svým předchůdcům se pokouší Smith o obecnější vymezení produktivní práce jako práce spojené s produkcí hmotných statků. Při této souvislosti Smith posuzuje práci neproduktivní jako práci některých stavů požívajících největší vážnosti, stejně jako práce sluhů, nevytvářejí žádnou hodnotu. Tak vladař se svými soudními úředníky a důstojníky, kteří mu podléhají, a celé vojsko a námořnictvo jsou pracovníci neproduktivní.²²

¹⁹

- Alokační za účelem produkce statků a služeb, regulace a dotování soukromých výrobců,
- Redistribuční je orientována na znovurozdělení důchodů, či bohatství,
- Regulační je orientována na stabilizaci ekonomického růstu.

²⁰ Termín "makrorozhodnutí" je definován podle průkopníka francouzské sociologické školy Françoise Perrouxe. Podle teoretika nejsou "makrorozhodnutí" zcela identická s rozhodnutími jednotlivců "mikrorozhodnutími".

²¹ Srov. OCHRANA., F., *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*, Praha:2001, Management Press, ISBN 80-7261-018-X.

²² Srov. SMITH., A., *Pojednání o podstatě národů*, Praha:2001, Liberální institut, ISBN 80-86389-15-4.

Podle teoretického konceptu Adama Smithe jsou policisté služebníci státu vydržováni částí ročního důchodu práce jiných lidí. Do stejné sociální skupiny Smith řadí některá povolání nejdůležitější i některá povolání pramálo důležitá: kněze, právníky, lékaře, spisovatele, herce, šašky, hudebníky, operní zpěváky, tanečnice apod.. Avšak A. Smith však oproti svým předchůdcům uvádí další charakteristický axiom pro určení práce jako produktivní, který není v souladu s určením prvním - práce produktivní je taková, která přináší zisk. Ani podle tohoto tvrzení není práce ochránců státu prací produktivní.²³

2.3 Zvláštnosti povolání v bezpečnostních složkách státu

Základní cíl smysl spočívá v odpovědi na otázku: Proč v oblasti sociálního zabezpečení, zejména při ukončení služebního poměru, jsou deklarovány vyšší standardy příslušníkům vojensky organizovaných sborů oproti jiným profesím?²⁴

Zdůvodnění:

Existují převážně "negativní" zvláštnosti služby ve vojensky organizovaném sboru (v ozbrojených složkách státu v demokratickém politickém systému se projevují obzvláště v těchto základních oblastech²⁵:

- základních lidských práv a svobod
- politických práv
- hospodářských, sociálních a pracovních práv
- trestně právních

Výše citované zvláštnosti lze považovat jako zdroj pro stanovení vyšších standardů v oblasti sociálního zabezpečení příslušníků ve služebním poměru k ozbrojeným složkám státu.

3 Historický vývoj právních aspektů zabezpečení policistů

3.1 Období Rakouska-Uherska

Pro zájmové sociální skupiny, zajišťovací bezpečnost a válečné akce státu se státní zaopatření orientovalo pouze pro ozbrojené ochránce státu. Sociální zabezpečení se rozvíjelo postupně - od poskytování doživotních penzí vybraným členům

²³ Srov. SMITH, A., *Pojednání o podstatě národů*, Praha:2001, Liberální institut, ISBN 80-86389-15-4.

²⁴ Srov. ŠETEK, J., *Speciální systémy důchodového zabezpečení příslušníků silových resortů členů EU a NATO*; Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha, 2006

²⁵ Srov. Tamtéž

ozbrojených složek, až k reformám z roku 1771. Tímto letopočtem začala Marie Terezie reformním procesem modernizovat byrokratickou mašinerii ve státě. Tato reforma zakládala nárok na penzi pro vdovy a sirotky příslušníků ozbrojených složek a státních zaměstnanců, kteří „věrně sloužili“ císařskému trůnu. Druhá reforma z roku 1781 se týkala zabezpečení rovněž příslušníků ozbrojených složek a státních zaměstnanců, kteří po minimální délce 10 let se stali neschopnými výkonu služby.²⁶

Základní norma v působnosti státní správy, upravující služební poměr státních úředníků a státních zřízenců vznikla až v roce 1914 schválením zákona č. 15/1914 ř. z., o služebním poměru státních úředníků a státních zřízenců, tzv. služební pragmatika, který se vztahoval podle článku I. uvozovacích ustanovení na státní úředníky vřazené do některé hodnostní třídy.²⁷

3.2 Období novodobých dějin Československa a České republiky

Problematiku právních aspektů realizovanou při skočení služby v policejních složkách státu v novodobých dějinách, tedy až po současnost, je možné časově členit, typologicky vymezit a definovat. Časové členění a typologie vychází z etap vývoje československé a české státnosti, kterými jsou období let:

- 1918 - 1939
- 1939 - 1945
- 1945 - 1948
- 1949 - 1968
- 1968 - 1989
- 1990 - 1992
- 1993 do současnosti

Ve všech výše uvedených časových etapách lze nalézt u aplikace práva při ukončení služebních poměrů specifické rysy, znaky a odlišnosti v pojetích a důrazech. Se zřetelem lze k jednotlivým časovým horizontům odvodit rozhodující podstatné rysy a odlišnosti. Lze pokládat za potřebné a záslužné retrospektivní provedení periodizace odvození specifických a charakteristických rysů, znaků, stanovení typologií, zajištění kvalitních i obsahových odlišností a rozdílností.

²⁶ Srov. ŠETEK, J., *Doktorská disertační práce; Sociální politika v obranné doktríně státu*, Vysoká škola ekonomická Praha, 2001

²⁷ Srov. tamtéž

3.3 Období od roku 1918 do roku 1939

Vznikem samostatné Československé republiky v roce 1918 se veškeré nároky, související se skončením služebního poměru, řídily podle platných právních předpisů Rakousko – Uherské monarchie.

Základní normou v oboru státní správy, upravující služební poměr státních úředníků a státních zřízců, byl zákon č. 15/1914 ř. z., o služebním poměru státních úředníků a státních zřízců, tzv. služební pragmatika, který se vztahoval podle článku I. uvozovacích ustanovení na státní úředníky vřazené do některé hodnostní třídy. Služební pragmatika byla ponechána v platnosti pro tzv. "historické země" obecným ustanovením zákona č. 11/1918 Sb.. V roce 1920 byla její platnost následně rozšířena na Slovensko a Podkarpatskou Rus zákonem č. 269/1920 Sb., k jejímu provedení byly dále vydány normy speciální.

Služební pragmatika byla postupně doplňována a pozměňována dalšími normami. Nejdůležitější normou byl zákon č. 103/1926 Sb., (Platový zákon) o úpravě platových a některých služebních poměrů státních zaměstnanců. Tento zákon stanovil předpoklady, za jejichž splnění směl být státní občan ustanoven státním úředníkem nebo zřízcem. Platový zákon upravoval nejen materiální, ale i formální náležitosti ustanovovacího aktu, tedy že se vyžadoval od státního zaměstnance výkon služební přísahy a dále se zavádělo zvláštní kvalifikační řízení.

Služební pragmatika znala instituty skončení služebního poměru:

- ✓ zrušením v prozatímní době
- ✓ zrušením v přípravné službě
- ✓ propuštěním na základě disciplinárního trestu
- ✓ podle zákona č. 147/1933 Sb., o stíhání protistátní činnosti a obraně státu
- ✓ přeložením na trvalý odpočinek (pensionování)
- ✓ zrušením služebního poměru
- ✓ úmrtím

Propuštěním na základě disciplinárního trestu pozbyl policista veškeré nároky na výslužné (odbytné), pouze ve výjimečných případech mohl obdržet příspěvek na výživu, maximálně do výše polovičního výslužného, které by mu jinak náleželo. Pokud byl policista propuštěn podle zákona o stíhání protistátní činnosti, byl trestán stejně jako příslušník četnictva, tj. ztrátou všech nároků souvisejících s ukončením služebního poměru.

Policista měl nárok na přeložení na trvalý odpočinek, byl-li neschopen ke službě a bylo vyloučeno, že opět nabude schopnosti ke službě nebo překročil 60. rok života nebo byl-li již tři roky mimo službu (dovolená s čekatelným nebo dočasný odpočinek). Policista musel odejít na trvalý odpočinek obligatorně z důvodu neuspokojivé kvalifikace následující tři roky po sobě a dále mohl být penzionován za nevhodné povahové a morální vlastnosti.

V případě zrušení služebního poměru měl policista nárok kdykoliv odejít ze služby, nepřevzal-li opačný závazek a pokud nebyl v disciplinárním řízení. Výjimku tvořila okolnost, že toto oprávnění policista neměl za branné pohotovosti státu.

Při úmrtí policisty byly nároky pozůstalých shodné s nároky dle zákona č. 153/1923 Sb., kterým se upravovaly některé služební poměry četnictva a některé četnické požitky, zejména odpočivné a zaopatřovací.

3.3.1 Četnictvo

Příslušníci četnictva byli na rozdíl od příslušníků policie (státní zaměstnanci civilního sektoru) vojenskými zaměstnanci. Služební poměr četnictva upravoval zákon č. 299/1920 Sb., o četnictvu.

Dle výše citovaného zákona mohl být služební poměr příslušníka četnictva ukončen:

1. Propuštěním:

- ✓ pro nezpůsobilost ke službě, prokázanou ve zkušební době
- ✓ neprokázáním znalosti českého jazyka
- ✓ odsloužením doby na kterou se zavázal
- ✓ pro tělesnou neschopnost k výkonu služby a nenabyl nároků na výslužné
- ✓ na základě rozsudku soudu o ztrátě hodnosti
- ✓ z disciplinárních důvodů
- ✓ na základě žádosti četníka z rodinných důvodů (se souhlasem ministra vnitra)
- ✓ podle zákona č. 147/1933 Sb., o stíhání protistátní činnosti. Osoby, které byly dotčeny podle tohoto zákona, se ze služebního poměru propustily, vojenským gážístům z povolání byla odňata vojenská hodnost, současně ztratily všechny nároky pro sebe i pro případné pozůstalé. Příjemci odpočivných nebo zaopatřovacích platů ztratili práva a nároky plynoucí ze služebního a penzijního poměru a pokud měli, také vojenskou hodnost.

2. Odchodem do výslužby - tento institut byl upraven obdobně jako u policie.

3. Úmrtím – obdobně jako u policie byly s tímto institutem spojeny nároky oprávněných pozůstalých osob.

Podle zákona č. 153/1923 Sb., kterým se upravovaly některé služební poměry četnictva a některé četnické požitky, zejména odpočivné a zaopatřovací, tvořily zaopatřovací požitky gážistů, zařazených v hodnostních třídách, čekatelů a gážistů mimo hodnostní třídy (poddůstojníků z povolání):²⁸

- ✓ výslužné nebo odbytné
- ✓ zaopatření invalidní

Výslužné náleželo gážistům (čekatelům) přeložením do trvalé výslužby:²⁹

- ✓ dovršením 60. roku věku nebo
- ✓ stali-li se trvale neschopnými četnického povolání a měli započteno alespoň 10 služebních let

Nárok na výslužné náležel i tehdy, jestliže měli méně než 10 započitatelných let, ale způsobilost k vojenskému povolání pozbyli.³⁰

- ✓ bez vlastního zavinění ve službě válečné a stali se navždy neschopnými výdělků
- ✓ trvalým poškozením zdraví bez vlastní viny při výkonu služby nebo v souvislosti s ní
- ✓ choromyslností, oslepnutím, hluchotou, ochrnutím nebo jinou těžkou chorobou
- ✓ nemocí nebo úrazem, pokud měli odslouženo alespoň 5 let

Jestliže se příslušník četnictva stal ze zdravotních důvodů trvale neschopným ke službě u četnictva a neměl odsloužených 10 let služby, náleželo mu odbytné. Zde záleželo na skutečnosti, zda-li měl příslušník odslouženo do 5 let služby nebo nad 5 let. Do 5 let služby náleželo příslušníkovi jednorocní služné s četnickým příplatkem a nad 5 let služby náleželo příslušníkovi dvouleté služné s četnickým příplatkem.³¹

O přiznání trvalého výslužného z důvodu pozbytí způsobilosti k četnické službě se rozhodovalo v superarbitračním řízení dle zákona č. 153/1923 Sb.

Výslužné se vyměřovalo podle započitatelné služební doby a podle penzijní základny (poslední pobírané služné), k níž se připočetl zvláštní četnický přídavek:³²

²⁸ Srov. Zákon č. 153/1923 Sb., kterým se upravují některé služební poměry četnictva a některé četnické požitky, zejména odpočivné a zaopatřovací, ve znění platném k 1.1.1920, § 1

²⁹ Srov. tamtéž, § 2

³⁰ Srov. tamtéž, § 3

³¹ Srov. tamtéž, § 4

³² Srov. tamtéž, § 6, 9

✓ 50% pražského místního příplatku (u gážistů od XI. do V. hodnostní třídy a gážistů mimo hodnostní třídu)

✓ 3 000,- Kč (u gážistů IV. a vyšší hodnostní třídy)

Výslužné nesmělo dosáhnout výše penzijní základny, tzn., že se při výpočtu výslužného nesmělo dosáhnout 100% posledního náležejícího služného.³³

Výslužné činilo:³⁴

✓ 40% penzijní základny do 10 započitatelných let zvýšené za každý další rok o 2,4%

✓ nejméně 1 800,- Kč u gážistů zařazených do hodnostních tříd

✓ nejméně 1 600,- Kč u čekatelů

✓ nejméně 1 400,- Kč u gážistů mimo hodnostní třídy ročně

Zaopatření invalidní bylo institutem zvláštního druhu sociální a zdravotní péče o osoby vojenské, které stát poskytoval osobám za plnění úkolů ve státních službách, jež pozbyly schopnosti se o sebe samy postarat. Toto zaopatření náleželo četnickým gážistům, jejichž odpočivné požitky nepřevyšovaly penzijní základnu gážisty nejvyššího platového stupně XI. hodnostní třídy a pozbyli nejméně 85% schopnosti k výdělku, potřebovali zvláštní péči a byli nemajetní.³⁵

Výslužné (odbytné) ostatních státních zaměstnanců bylo právně upraveno v již zmiňované služební pragmatice státních zaměstnanců a ” Zákonem č. 103/1926 Sb., tzv. “Platovým zákonem”. V podstatě nebylo rozdílů ve výpočtu těchto náležitostí, pouze zde byly stanoveny dvě kategorie státních zaměstnanců:

I. po deseti letech započitatelných 40% a za další každý rok 2,4%

II. po deseti letech započitatelných 40% a za další každý rok 2,0%

Úmrtné dle zákona č. 153/1923 Sb., náleželo po zemřelých osobách četnictva ve výši:

✓ tříměsíční penzijní základny, když četník zemřel v činné službě nebo na dovolené bez požitků

✓ tříměsíčního výslužného, když četník zemřel v trvalé nebo dočasné výslužbě

3.4 Období nacistické okupace 1939 – 1945

V období nacistické okupace (1939 -1945) byl ponechán v platnosti dřívější právní řád s některými nacisty zavedenými změnami (např. zřízení protektorátní

³³ Srov. Zákon č. 153/1923 Sb., kterým se upravují některé služební poměry četnictva a některé četnické požitky, zejména odpočivné a zaopatřovací, ve znění platném k 1.1.1920, § 7

³⁴ Srov. tamtéž, § 8

³⁵ Srov. tamtéž, § 25

policie). Právní změny z období nacistické okupace nebyly a nejsou přijímány jako platný právní řád Československa.

3.5 Období 1945 – 1948

Právní úprava služebního poměru příslušníků ozbrojených bezpečnostních sborů prošla od konce druhé světové války složitým historickým vývojem, byla několikrát v závislosti na politické situaci měněna a doplňována.

Podle zákona č. 72/1946 Sb., o úpravě některých právních poměrů důstojníků a rotmistrů z povolání a o převzetí některých osob do československé branné moci, se osoby přeložily do výsluhy, pokud nebyly ponechány v činné službě. Osobám přeloženým do výsluhy náleželo výslužné nebo odbytné podle zákona č. 76/1922 Sb., o vojenských požitcích zaopatřovacích. Do započítatelné doby nebyla započtena doba od 15. března 1939 do 4. května 1945.

Dne 11. července 1947 byl přijat zákon č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti. Tento zákon upravoval nově zřízený bezpečnostní sbor – "Sbor národní bezpečnosti". Tento sbor byl tvořen zejména z:³⁶

- ✓ přijatých účastníků národního boje za osvobození
- ✓ příslušníků bývalého četnictva, bývalého sboru uniformované státní policie, kriminální služby a bývalé obecní výkonné policie
- ✓ ostatních osob, které byly po 5. květnu 1945 nově přijaty do bezpečnostního sboru.

Služební poměr, ve smyslu zákona č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti, skončil:

1. propuštěním
2. odchodem do výslužby
3. úmrtím

Člen SNB se propustil:³⁷

- ✓ na základě nezpůsobilosti ke službě prokázané ve zkušební době
- ✓ stal-li se tělesně ke službě nezpůsobilým, aniž nabyl nároku na výslužné
- ✓ na základě rozsudku soudu o ztrátě hodnosti
- ✓ na základě rozhodnutí v kárném řízení
- ✓ na základě vlastní žádosti

³⁶ Srov. Zákon č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti. ve znění platném k 23.8.1947, § 6

³⁷ Srov. tamtéž, § 24

3.6 Období komunistické nadvlády

Dřívější politický systém s monopolním postavením Komunistické strany Československa a centrálně řízeným ekonomickým systémem po čtyři desetiletí deklaroval obyvatelstvu tehdejší Československé socialistické republiky vysokou míru sociálních jistot na rozdíl od západních demokratických systémů s mechanismem fungování tržní ekonomiky. V sociálním vědomí obyvatelstva se za toto období vlády jedné strany projevovalo rovnostářství a odmítání sociálních rozdílů, neboť za hlavní cíle tvorby a realizace sociálně-politických doktrín KSČ bylo nesnížit životní úroveň obyvatelstva. Sociální politika působila rovnostářsky a deformovala sociální a ekonomické vztahy mezi lidmi. Rovnostářské sociální programy státu a jedné strany se tak staly jedním ze zdrojů brzdy ekonomického růstu a stagnace ekonomiky v tehdejší Československé socialistické republice.

Pro příslušníky tehdejších ozbrojených složek státu Sboru národní bezpečnosti, Sboru nápravné výchovy, Československé lidové armády, Vojsk ministerstva vnitra a Pohraniční stráže se věnovala podstatně vyšší pozornost na aplikaci programů sociálního zabezpečení. Přestože ve společnosti panovalo rovnostářství (v oblasti vzdělání, bytového zabezpečení apod.), garantování určitých finančních náležitostí při ukončení služebního poměru bylo považováno za značný nadstandard. Jedním z hlavních faktorů garantování tohoto nadstandardu byla motivace pro mladého člověka ke vstupu a setrvání ve služebním poměru. Získat mladého člověka do služebního poměru se stávalo i stranickým úkolem funkcionářům ozbrojených složek a školství.

Realita v oblasti získávání personálu však nepotvrdila efektivní účinnost těchto orientačních směrnic sociálního a ekonomického zabezpečení. Bylo to způsobeno zejména personálními aspekty, neboť legislativní úprava služebních poměrů v ozbrojených složkách se nezaměřila na upevnování mezilidských vztahů v prostředí vojensky organizovaných sborů, dokonce se ani zaměřit nemohla pro ideologické omezení rozvoje a svobody lidské osobnosti z pozice vládnoucí KSČ.

Obdobná situace jako v ozbrojených složkách byla od počátku 80. let v hornictví a hutnictví.

3.7 Období 1948 – 1968

V prosinci 1948 byl přijat zákon č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti, který potvrdil nástup Komunistické strany Československa k moci. Služební poměr podle tohoto zákona skončil:

- ✓ propuštěním
- ✓ odchodem do výslužby
- ✓ úmrtím

Příslušník SNB se propustil:³⁸

- ✓ rozhodnutím soudu o ztrátě hodnosti
- ✓ na základě rozhodnutí v kárném řízení
- ✓ jestliže se dostatečně prokázalo, že není československým občanem, není státně spolehlivý, není oddaný demokratickému zřízení a není mravně bezúhonný
- ✓ bylo-li vyhověno jeho žádosti o propuštění

Nároky spojené se skončením služebního poměru příslušníka SNB a nároky jejich pozůstalých nebyly nově upraveny, platily dosavadní předpisy.

Dne 1. srpna 1957 nabyly účinnosti zákon č. 33/1957 Sb., o sociálním zaopatření příslušníků ozbrojených sil, který kromě jiných zákonů novelizoval i zákon č. 153/1923 Sb.. Uvedený zákon se vztahoval na:³⁹

- ✓ příslušníky ozbrojených sil z povolání
- ✓ příslušníky ozbrojených sborů z povolání v oboru ministerstva vnitra
- ✓ rodinné příslušníky těchto osob

Z důchodového zaopatření se poskytovaly dávky:⁴⁰

- ✓ důchody (výsluhový, invalidní a částečný invalidní, vdovský, vdovecký, sirotčí a osobní)
- ✓ výchovné
- ✓ zvýšení důchodů pro bezmocnost

Sociální péče obsahovala zejména:⁴¹

- ✓ zaopatření vojenských invalidů ve vojenské invalidovně
- ✓ podpůrnou a doplňkovou péči
- ✓ příležitostné sociální dávky

³⁸ Srov. Zákon č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, ve znění platném k 23.8.1947, § 24

³⁹ Srov. Zákon č. 33/1957 Sb., o sociálním zaopatření příslušníků ozbrojených sil, ve znění platném k 1.9.1957, § 2

⁴⁰ Srov. tamtéž, § 3

⁴¹ Srov. tamtéž, § 23

Dne 18. prosince 1959 byl přijat zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků. Zákon upravoval služební poměr příslušníků SNB společně se služebním poměrem vojáků z povolání ČSLA a MV (společná úprava až do r. 1970).

Podle tohoto zákona zanikl služební poměr příslušníka:

I. Propuštěním

Propustit bylo možno příslušníka:⁴²

- ✓ který vzhledem k věku a snížené tělesné zdatnosti nemohl již úspěšně konat zastávanou funkci a nebylo pro něj jiného zařazení
- ✓ který byl uznán lékařskou komisí neschopný služby ze zdravotních důvodů
- ✓ na základě snížené schopnosti ke službě ze zdravotních důvodů a nebylo pro něj jiného zařazení
- ✓ pro kterého nebylo na základě organizačních změn zařazení
- ✓ který byl z morálně politických nebo odborných důvodů hodnocen jako nevyhovující
- ✓ jehož další setrvání ve služebním poměru by bylo na újmu sboru nebo jiných státních zájmů (propuštění navrhovaly komise ministra vnitra)

O propuštění podle písm. a) až e) musel být příslušník vyrozuměn nejméně 3 měsíce předem, nedohodl-li se jinak.⁴³

II. Odnětím nebo ztrátou hodnosti

O odnětí hodnosti důstojníků a praporčků rozhodoval ministr vnitra na návrh jím zřízené komise. O odnětí hodnosti generálů rozhodoval prezident republiky na návrh vlády a o ztrátě hodnosti rozhodoval soud.⁴⁴

III. Úmrtím

Zákon č. 76/1959 Sb., byl později měněn a doplňován, zejména zákonným opatřením předsednictva Národního shromáždění č. 165/1964 Sb., kterým byl zaveden institut příspěvek za službu, dále zákonem č. 59/1969 Sb., o některých změnách ve služebním poměru vojáků z povolání, který stanovil v kterých případech náleží příslušníkům platové vyrovnání a odchodné.

⁴² Srov. Zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, ve znění platném k 1.5.1960, § 26

⁴³ Srov. tamtéž, § 26 odst. 6

⁴⁴ Srov. tamtéž, § 26 odst. 5

3.7.1 Platové vyrovnání

Poskytovalo se po dobu dvou let, jestliže služební poměr trval alespoň deset let a příslušník nepobíral důchod nebo příspěvek za službu.⁴⁵

3.7.2 Odchodné

Poskytovalo se příslušníkům propuštěným ze služebního poměru podle délky služby až do výše šestinásobku hrubého měsíčního příjmu.⁴⁶

3.7.3 Výsluhový příspěvek

Náležel za podmínek stanovených tímto zákonem. Při souběhu nároku na příspěvek a na starobní, invalidní (částečný invalidní) důchod nebo na důchod za výsluhu let (částečný důchod za výsluhu let) podle předpisů o sociálním zabezpečení náležel oprávněnému podle jeho volby buď důchod nebo příspěvek. Nárok na příspěvek trval až do dosažení věku 60 let.⁴⁷

3.7.4 Úmrtné

Náleželo pozůstalému manželovi ve výši odchodného, které by voják z povolání jinak obdržel a každému pozůstalému dítěti s nárokem na sirotčí důchod ve výši jednoho platu.⁴⁸

3.8 Období 1969 -1989

Samostatnou a poměrně komplexní právní úpravu služebního poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti přinesl zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1971. Podle zákona č. 100/1970 Sb., služební poměr končil:

1. uvolněním
2. propuštěním
3. odnětím hodnosti
4. ztrátou hodnosti
5. úmrtím příslušníka
6. uplynutím doby, pokud byl služební poměr sjednán na dobu určitou

⁴⁵ Srov. Zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, ve znění platném k 1.5.1960, § 33a

⁴⁶ Srov. tamtéž, § 33a

⁴⁷ Srov. tamtéž, § 33

⁴⁸ Srov. tamtéž, § 33b

7. odmítnutím složit služební přísahu (služební poměr skončil dnem kdy k odmítnutí došlo)

3.8.1 Uvolněním

Příslušník musel být uvolněn ze služebního poměru, jestliže o to písemně požádal. Žádal-li příslušník o uvolnění ze závažných osobních nebo rodinných důvodů, musel být v žádosti uveden též důvod pro uvolnění.⁴⁹

Jednalo-li se o uvolnění ze závažných osobních nebo rodinných důvodů, skončil služební poměr uplynutím tří kalendářních měsíců a v ostatních případech uplynutím devíti kalendářních měsíců, následujících po dni doručení žádosti, pokud se služební orgán s příslušníkem nedohodl jinak.⁵⁰

Rozhodnutí o skončení služebního poměru uvolněním oznámil služební orgán příslušníku do jednoho měsíce ode dne doručení jeho žádosti. Neučinil-li tak, skončil služební poměr uvolněním ve lhůtě uvedené v žádosti. Nebyla-li lhůta v žádosti uvedena, skončil služební poměr uplynutím tří kalendářních měsíců následujících po dni doručení žádosti, pokud se služební orgán s příslušníkem nedohodl jinak.⁵¹

Nebylo-li rozhodnutí o skončení služebního poměru uvolněním oznámeno příslušníku do jednoho měsíce ode dne doručení jeho žádosti a byl-li v žádosti uveden důvod pro uvolnění, posuzovalo se uvolnění jako uvolnění ze závažných osobních nebo rodinných důvodů.⁵²

Požádal-li příslušník o uvolnění ve zkušební době, skončil služební poměr uplynutím jednoho kalendářního měsíce následujícího po dni doručení žádosti, pokud se služební orgán s příslušníkem nedohodl jinak, vždy však nejpozději uplynutím zkušební doby.⁵³

3.8.2 Propuštěním

Příslušník mohl být propuštěn ze služebního poměru:⁵⁴

- a) jestliže pro něj nebylo v důsledku zásadních organizačních změn schválených vládou České a Slovenské Federativní Republiky ve Sboru národní bezpečnosti jiné zařazení

⁴⁹ Srov. Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění platném k 1.1.1971, § 99 odst. 1

⁵⁰ Srov. tamtéž, § 99 odst. 2

⁵¹ Srov. tamtéž, § 99 odst. 3

⁵² Srov. tamtéž, § 99 odst. 4

⁵³ Srov. tamtéž, § 99 odst. 5

⁵⁴ Srov. tamtéž, § 100

- b) jestliže byl podle posudku lékařské komise ze zdravotních důvodů trvale neschopný k výkonu jakékoliv služby nebo jestliže jeho schopnost k výkonu služby byla změněna a příslušníka nebylo možno převést na funkci, jejíž výkon by nebyl na újmu jeho zdraví
- c) splňoval-li podmínky nároku na starobní důchod
- d) jestliže byl při služebním hodnocení hodnocen jako nevyhovující a nebyl způsobilý zastávat jinou, méně odpovědnou funkci
- e) jestliže porušil služební přísahu, služební povinnost nebo pravomoc veřejného činitele zvlášť hrubým způsobem a jeho ponechání ve služebním poměru by bylo na újmu důležitých zájmů služby, nebo
- f) jestliže byl pravomocně odsouzen pro trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody,
- g) jestliže podle vyjádření občanské komise nebyl způsobilý k výkonu služby ve Sboru národní bezpečnosti (doplněno zákonem č. 169/1990 Sb.)

O propuštění příslušníka z důvodů uvedených v písm. d), e) a f) mohlo být rozhodnuto pouze do dvou měsíců ode dne, kdy služební orgán důvod propuštění zjistil, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy tento důvod vznikl. V těchto lhůtách muselo být rozhodnutí příslušníku též oznámeno. Jednalo-li se o propuštění příslušníka z důvodu uvedeného v písm. d), nezapočítávala se do lhůty dvou měsíců doba, po kterou byl příslušník uznán dočasně neschopným služby pro nemoc nebo úraz.⁵⁵

Propuštění příslušníka z některého z důvodů uvedených v písm. b), d) a e) byl služební orgán povinen předem projednat se zvláštní komisí zřízenou služebními orgány.⁵⁶

3.8.3 Odnětím nebo ztrátou hodnosti

„Byla-li příslušníku odňata hodnost nebo došlo-li u něho ke ztrátě hodnosti na základě rozhodnutí soudu, skončil jeho služební poměr dnem, kdy rozhodnutí o odnětí hodnosti nebo o ztrátě hodnosti nabylo právní moci.“⁵⁷

⁵⁵ Srov. Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění platném k 1.1.1971, § 100 odst. 2

⁵⁶ Srov. tamtéž, § 100 odst. 3

⁵⁷ Srov. tamtéž, § 104

3.8.4 Uplynutím doby, pokud byl služební poměr sjednán na dobu určitou

Byl-li příslušník přijat do služebního poměru na určitou dobu, skončil jeho služební poměr uplynutím této doby. Pokračoval-li však příslušník po uplynutí této doby s vědomím služebního orgánu ve výkonu služby, platilo, že se tento služební poměr změnil ve služební poměr na dobu neurčitou, pokud se služební orgán s příslušníkem nedohodl jinak. Příslušníka, který byl přijat do služebního poměru na určitou dobu, bylo možno před uplynutím této doby uvolnit ze služebního poměru jen ze závažných osobních nebo rodinných důvodů.⁵⁸

Poprvé byl v tomto zákoně uveden institut "uvolnění", který byl nejčastějším způsobem skončení služebního poměru a který předcházející právní úprava neznala. Do pozdějšího zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, nebyl přejet institut skončení služebního poměru "odnětí hodnosti" neboť důvod skončení služebního poměru v tomto případě spočíval v hodnocení jednání příslušníka z hlediska nepřátelství k socialistickému zřízení a z hlediska politických požadavků kladených na příslušníky Sboru národní bezpečnosti.

Náležitosti příslušníků související se skončením služebního poměru (zák. č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sborů národní bezpečnosti.):

- ✓ odchodné
- ✓ platové vyrovnání
- ✓ příspěvek za službu
- ✓ úmrtné

3.8.5 Odchodné

Příslušníku, jehož služební poměr skončil uvolněním nebo propuštěním, náleželo odchodné. V případech hodných zvláštního zřetele bylo možno odchodné též přiznat, skončil-li služební poměr odnětím hodnosti nebo ztrátou hodnosti. Odchodné nenáleželo příslušníku, který byl po skončení služebního poměru přijat do služebního poměru k ozbrojeným silám nebo ke Sboru nápravné výchovy. Odchodné se poskytovalo podle délky trvání služebního poměru a důvodu uvolnění nebo propuštění až do výše šestinásobku hrubého měsíčního služebního příjmu.⁵⁹

⁵⁸ Srov. Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění platném k 1.1.1971, § 105 odst. 1,2

⁵⁹ Srov. tamtéž, § 108 odst. 1,2

3.8.6 Platové vyrovnání

Příslušníku, jehož služební poměr skončil uvolněním ze závažných osobních nebo rodinných důvodů nebo propuštěním s výjimkou propuštění pro odsouzení za úmyslný trestný čin, náleželo platové vyrovnání, jestliže jeho služební poměr trval alespoň deset let a příslušník neměl nárok na důchod ze sociálního zabezpečení nebo na příspěvek za službu. V případech hodných zvláštního zřetele bylo možno přiznat příslušníku platové vyrovnání, i když mu podle uvedených podmínek nenáleželo.⁶⁰

Platové vyrovnání do výše posledního čistého měsíčního služebního příjmu poskytoval Sbor národní bezpečnosti od nástupu občanského povolání, popřípadě od počátku přípravy na toto povolání, povolené služebním orgánem, do uplynutí dvou let od skončení služebního poměru.⁶¹

3.8.7 Příspěvek za službu

Příspěvek za službu náležel příslušníku, jehož služební poměr skončil uvolněním nebo propuštěním. V případech hodných zvláštního zřetele bylo možno příspěvek též přiznat, skončil-li služební poměr propuštěním z jiných důvodů nebo skončil-li odnětím hodnosti nebo ztrátou hodnosti. Příspěvek se neposkytl, popřípadě se jeho výplata zastavila, jestliže byl příslušník znovu přijat do služebního poměru nebo do služebního poměru k ozbrojeným silám nebo ke Sboru nápravné výchovy. Příspěvek nenáležel po dosažení věku 60 let, tj. starobního důchodového věku.⁶² Příspěvek činil 20% služebního příjmu, jestliže příslušník konal službu ve Sboru národní bezpečnosti po dobu nejméně 15 let a dosáhl věku alespoň 40 let, a pokud šlo o výkonného letce nebo o příslušníka ve funkci zvláštní povahy nebo zvláštního stupně nebezpečnosti, bez ohledu na věk. 30% služebního příjmu činil příspěvek, jestliže příslušník konal službu ve Sboru národní bezpečnosti po dobu nejméně 20 let nebo ji konal po dobu kratší, ale podílel se na intenzivní výstavbě Sboru národní bezpečnosti a dosáhl věku alespoň 45 let. Příspěvek nesměl překročit částku odpovídající maximální výši částečného invalidního důchodu účastníků odboje. Příspěvek se zvyšoval účastníkům odboje (o toto zvýšení mohla být překročena výše uvedená hranice).⁶³

⁶⁰ Srov. Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění platném k 1.1.1971, § 109 odst. 1

⁶¹ Srov. tamtéž, § 109 odst. 2

⁶² Srov. tamtéž, § 110

⁶³ Srov. tamtéž, § 111

Příspěvek se vyměřoval z posledního hrubého měsíčního služebního příjmu příslušníka před skončením služebního poměru nebo, jestliže to bylo pro něj výhodnější, z jeho průměrného hrubého měsíčního služebního příjmu za posledních pět kalendářních roků před skončením služebního poměru⁶⁴.

Při souběhu nároku na příspěvek:⁶⁵

- ✓ s nárokem na příspěvek za službu podle jiných předpisů náležel vyšší příspěvek
- ✓ s výdělkem se příspěvek krátil o částku, o kterou součet příspěvku a hrubého měsíčního výdělku přesahoval výši služebního příjmu, z něhož byl příspěvek vyměřen
- ✓ na starobní, invalidní (částečný invalidní) důchod nebo na důchod za výsluhu let (částečný důchod za výsluhu let) podle předpisů o sociálním zabezpečení náležel oprávněnému podle jeho volby buď důchod nebo příspěvek

Po dobu, po kterou se příjemce příspěvku zdržoval v cizině trvale, příspěvek nenáležel. Zdržoval-li se v cizině přechodně, příspěvek mu náležel, avšak do ciziny se nevyplácel. Po dobu, po kterou byl příjemce příspěvku ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě, se příspěvek nevyplácel. Manželu a dětem oprávněného se na žádost vyplácela část příspěvku, která byla třeba k úhradě jeho závazků a osobních potřeb členů rodiny. Oprávněnému, který byl osamělý, bylo možno výjimečně povolit výplatu části příspěvku k úhradě jeho závazků. Byl-li příjemce příspěvku propuštěn z vazby, aniž byl odsouzen, vyplatil se mu příspěvek zpětně za celou dobu vazby.⁶⁶

3.8.8 Úmrtné

Skončil-li služební poměr úmrtím příslušníka, náleželo pozůstalým úmrtné. Výši úmrtného a okruh pozůstalých, kterým úmrtné náleželo bylo stanoveno NMV ČSSR.⁶⁷

⁶⁴ Srov. Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění platném k 1.1.1971, § 112

⁶⁵ Srov. tamtéž, § 113

⁶⁶ Srov. tamtéž, § 113a

⁶⁷ Srov. tamtéž, § 115

3.9 Období 1990 – 1992

Po společenských změnách přelomu 80. a 90. let se největším důsledkem při realizaci výstavby ozbrojených složek stal transformační - reorganizační proces, vycházející z potřeb fungování demokratického politického systému s mechanismem fungování tržní ekonomiky. Z této reality si transformace ozbrojených složek vyžádala na ministerstvu vnitra zastřešit vzájemně provázané procesy - redukční, humanizační, rehabilitační a reaktivační. Podstata uvedeného procesu spočívala v rovnoměrnější a efektivní rekonstrukci bezpečnostních složek.

Pozdější novelizace zákona měly vzhledem k nárokům příslušníků největší dopad na přiznávání příspěvku za službu.

Jednalo se zejména o:

- ✓ zákon č. 169/1990 Sb., o občanských komisích působících v resortu ministerstva vnitra a o změně a doplnění zákona č. 100/1970 Sb., ve znění zákonů č. 63/1983 Sb., a č. 74/1990 Sb., přechodně účinnou právní normou upravil právní stav skončení služebního poměru, jenž umožňovala služebnímu orgánu propustit příslušníka Sboru národní bezpečnosti, který byl přechodně nebo dočasně zařazen ve složce Státní bezpečnosti a podle vyjádření občanské komise umožňovala nepřiznat nebo zastavit výplatu příspěvku za službu, platového vyrovnání a nepřiznat odchodné.
- ✓ podle čl. III zák. č. 169/1990 Sb., příslušníkům Sboru národní bezpečnosti, kteří nesložili nebo odmítli složit novou přísahu ve stanovené lhůtě a jejich služební poměr proto skončil, nenáleželo odchodné, platové vyrovnání ani příspěvek za službu.

Dne 10. července 1991 byl Federálním shromážděním České a Slovenské Federativní Republiky přijat zákon č. 334/1991 Sb., o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, který nabyl účinnosti dnem vyhlášení.

Ve vztahu k policistům Federálního policejního sboru a Sboru hradní policie dnem účinnosti tohoto zákona pozbyl platnosti zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů.

Služební poměr policisty podle zákona č. 334/1991 Sb., skončil:

- ✓ uvolněním
- ✓ propuštěním
- ✓ ztrátou hodnosti
- ✓ zrušením ve zkušební době
- ✓ úmrtím

V porovnání s pozdější právní úpravou zákon neznal skončení služebního poměru uplynutím sjednané doby.

Se skončením služebního poměru vznikl příslušníkům nárok na:⁶⁸

- ✓ odchodné
- ✓ platové vyrovnání
- ✓ příspěvek za službu
- ✓ úmrtné

3.9.1 Odchodné

Policistovi, jehož služební poměr trval alespoň šest let a skončil uvolněním nebo propuštěním, mimo ze zákona vyplývajících výjimek, náleželo odchodné, které mohlo dosáhnout v závislosti na délce služebního poměru až do výše devítinásobku posledního hrubého měsíčního příjmu.⁶⁹

3.9.2 Platové vyrovnání

Náležitosti platového vyrovnání byly shodné s pozdější právní úpravou mimo doby poskytování příspěvku, která byla šest měsíců od skončení služebního poměru na rozdíl od pozdější právní úpravy, kdy byl příspěvek poskytován do uplynutí dvanácti měsíců od skončení služebního poměru.⁷⁰

3.9.3 Příspěvek za službu

Příspěvek za službu náležel příslušníku, jehož služební poměr skončil uvolněním nebo propuštěním, mimo ze zákona vyplývajících výjimek. Při opětovném přijetí policisty do služebního poměru, z něhož vznikl nárok na příspěvek, zanikl

⁶⁸ Srov. Zákon č. 334/1991 Sb., o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, ve znění platném k 27.8.1991, §96, §97, §98, §102

⁶⁹ Srov. tamtéž, § 96

⁷⁰ Srov. tamtéž, § 97

dosavadní nárok na příspěvek dnem, který předcházel dni opětovného přijetí do služebního poměru. Příspěvek nenáležel po dosažení věku 60 let.⁷¹

Příspěvek činil 20% služebního příjmu, jestliže policista konal službu alespoň po dobu 10 roků. Za každý další ukončený rok služby se příspěvek zvyšoval o 1% služebního příjmu.⁷²

Příspěvek se vyměřoval z posledního hrubého měsíčního služebního příjmu policisty před skončením služebního poměru nebo, jestliže to bylo pro něj výhodnější, z jeho průměrného hrubého služebního příjmu za posledních pět kalendářních roků před skončením služebního poměru. Příspěvek nesměl přesáhnout nejvyšší výměru starobního důchodu stanovenou ke dni vzniku nároku na důchod ze zaměstnání.⁷³

Při souběhu nároku na příspěvek:⁷⁴

- ✓ s nárokem na příspěvek za službu podle jiných předpisů náležel vyšší příspěvek.
- ✓ na starobní, invalidní, částečný invalidní důchod nebo na důchod za výsluhu let podle předpisů o sociálním zabezpečení náležel oprávněnému příspěvek, pokud se tento důchod nevyplácel

Příspěvek se zvyšoval ve stejných termínech a stejným způsobem jako částečný invalidní důchod ze sociálního zabezpečení. Po dobu pobytu příjemce příspěvku v cizině, po dobu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody se příspěvek vyplácel za podmínek stanovených pro výplatu důchodu podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení.⁷⁵

3.9.4 Úmrtné

Skončil-li služební poměr úmrtím policisty, náleželo pozůstalým úmrtné. Výše úmrtného činila trojnásobek posledního hrubého měsíčního příjmu zemřelého policisty.⁷⁶

3.10 Období od roku 1993 do současnosti

V souvislosti se vznikem samostatné České republiky byl novelizován současně platný zákon o služebním poměru příslušníků Policie České republiky,

⁷¹ Srov. Zákon č. 334/1991 Sb., o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie, ve znění platném k 27.8.1991, § 98

⁷² Srov. tamtéž, § 99 odst. 1

⁷³ Srov. tamtéž, § 99 odst. 2

⁷⁴ Srov. tamtéž, § 100

⁷⁵ Srov. tamtéž, § 101 odst. 1,2

⁷⁶ Srov. tamtéž, § 102

zákonem č. 26/1993 Sb., který stanovil další postup v oblasti služebního poměru příslušníků bývalého Federálního policejního sboru a Sboru hradní policie.

Podle uvedeného zákona policista, který byl do 31. prosince 1992 příslušníkem Federálního policejního sboru nebo Sboru hradní policie, přijatý do služebního poměru příslušníka Policie České republiky dnem 1. ledna 1993, mohl být při přijetí zařazen do zálohy pro přechodně nezařazené policisty na dobu nejdéle šesti měsíců, nebylo-li možné ho ustanovit do funkce. Do doby ustanovení do funkce vykonával policista zařazený v záloze pro přechodně nezařazené policisty, činnosti uložené mu služebním funkcionářem, který rozhodl o jeho přijetí do služebního poměru. Policistovi se poskytovala záloha na služební příjem ve výši základního tarifu ze šesté platové třídy a hodnotní plat podle Výnosu MV ČR č. 428/1992 Sb., o náležitostech a náhradách výdajů poskytovaných příslušníkům Policie ČR v souvislosti s výkonem služby. Při stanovení hodnotního platu se vycházelo z hodnoty dosažené v bývalém Federálním policejním sboru nebo Sboru hradní policie. Odmítl-li policista složit služební přísahu nebo požádal-li policista zařazený v záloze pro přechodně nezařazené policisty o uvolnění ze služebního poměru příslušníka Policie České republiky, považovala se pro účely stanovení výše nároků souvisejících se skončením služebního poměru výše uvedená záloha za hrubý služební příjem.

Ministr vnitra a v rozsahu jím stanoveném též policejní prezident mohl odvolat policistu z dosavadní funkce nebo ustanovit policistu do funkce bez služebního hodnocení, nejpozději však do 31. prosince 1993, jestliže to bylo potřebné a účelné v zájmu plnění úkolů, které byly Policii České republiky svěřeny. Policista odvolaný z funkce musel být neprodleně ustanoven do jiné funkce nebo zařazen do zálohy pro přechodně nezařazené policisty na dobu nejdéle dvou kalendářních měsíců následujících po odvolání z funkce. Tuto dobu mohl v mimořádných případech prodloužit ministr vnitra, nejvýše však o dva měsíce.

Nebylo-li možné zařadit policistu zařazeného do zálohy pro přechodně nezařazené policisty do jiné funkce do konce uvedené doby, mohl být policista propuštěn ze služebního poměru. Služební poměr skončil v takovém případě posledním dnem této doby. Policistovi takto propuštěnému ze služebního poměru náleželo odchodné, platové vyrovnání a příspěvek za službu, za podmínek stanovených zvláštními předpisy (tj. zák. č. 186/1992 Sb., ve znění zák. č. 26/1993 Sb. a Výnos MV ČR č. 428/1992 Sb.).

4 Právní úprava skončení služebního poměru od vzniku ČR (od 1.1.1993)

4.1 Souvislosti se zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky

Od vzniku ČR upravoval služební poměr příslušníků Policie České republiky zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších právních předpisů.

Skončení služebního poměru vázané na zákon č.186/1992 Sb., který vymezoval dané skutečnosti:

A. Subjektivní právní skutečnosti (tj. projev vůle účastníků služebního poměru)

- ✓ zrušení služebního poměru ve zkušební době
- ✓ žádost o uvolnění ze služebního poměru
- ✓ odmítnutí složit služební přísahu
- ✓ propuštění ze služebního poměru

B. Objektivní právní skutečnosti (tj. právní události nezávislé na vůli účastníků)

- ✓ uplynutí doby, na níž byl služební poměr sjednán
- ✓ smrt policisty

C. Úřední rozhodnutí

- ✓ pravomocný rozsudek o ztrátě hodnosti

4.1.1 Zrušení služebního poměru ve zkušební době

Účelem zkušební doby je umožnit oběma účastníkům služebního poměru, aby si ověřili, zda jim služební poměr vyhovuje. Proto existuje možnost jednoduchým způsobem skončit služební poměr ve zkušební době, když nevyhovuje.⁷⁷

Zkušební dobu může, ale nemusí služební funkcionář stanovit. Maximální délka byla 12 měsíců, kterou bylo možno v případě dosahování velmi dobrých výsledků při výkonu služby zkrátit na polovinu.⁷⁸

Zrušit služební poměr ve zkušební době mohla policie i policista, a to i bez uvedení důvodu. Bylo to jediné rozhodnutí, které služební funkcionář nemusel

⁷⁷ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 104

⁷⁸ Srov. tamtéž, § 7

odůvodnit. Když ho však odůvodnil, musel vše vymežit a podložit důkazy. Ani ve zkušební době nebyla vyloučena možnost ukončit služební poměr jinými formami, ale to není v praxi téměř uplatňováno.⁷⁹

Služební poměr skončil po uplynutí pěti kalendářních dnů od doručení rozhodnutí služebního funkcionáře nebo písemného oznámení policisty. Pokud by některá ze stran doručila rozhodnutí nebo oznámení v době kratší než-li pět dnů před vypršením zkušební doby, skončil služební poměr skončením zkušební doby.⁸⁰

4.1.2 Uvolnění ze služebního poměru

Uvolnění ze služebního poměru se realizovalo na základě žádosti policisty. Jednalo se o jednostranný projev vůle policisty, směřující ke skončení služebního poměru, který nebyl vázán na souhlas druhého účastníka. V žádosti o uvolnění ze služebního poměru policista nemusel důvod uvádět.

Žádost byla neplatná, pokud nespĺňovala tyto náležitosti:

- ✓ svobodný projev vůle
- ✓ vážný projev vůle
- ✓ určitý a srozumitelný projev vůle
- ✓ neexistence duševní poruchy (nezpůsobilost k právním úkonům na základě rozhodnutí soudu)
- ✓ musela být prokazatelně doručena druhému účastníkovi právního vztahu

V pracovním poměru byla písemná žádost podmínkou platnosti. V tomto případě zákon písemnou žádost výslovně nepožadoval (k perfektnosti postačovala i žádost ústní), nicméně to byl závažný právní úkon a z důvodu právní jistoty se doporučovalo dodržení písemné formy. Navíc u ústní formy bylo těžko prokazatelné doručení druhé straně, což bylo jednou z náležitostí žádosti.⁸¹

Lhůta o uvolnění nemusela být výslovně stanovena. Zákon dispozitivně stanovil, že pokud nebyl uveden v žádosti termín uvolnění, tak se služební poměr skončil po uplynutí dvou kalendářních měsíců následujících po dni doručení. Lhůta mohla být dohodnuta kratší i delší než-li uvedené dva měsíce. Policista mohl vzít zpět svou žádost

⁷⁹ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 104

⁸⁰ Srov. tamtéž, § 104

⁸¹ Srov. tamtéž, § 105

o uvolnění ze služebního poměru pouze se souhlasem služebního funkcionáře, který s tím nemusel souhlasit a proto bylo nutno žádost vždy důkladně zvážit.⁸²

4.1.3 Odmítnutí složit služební přísahu

Zvláštním případem skončení služebního poměru bylo odmítnutí policisty složit služební přísahu. Zákon hovoří *”Odmítne-li policista služební přísahu, skončí jeho služební poměr dnem, kdy k odmítnutí došlo”*⁸³. Odmítnutí mohlo být provedeno ústně, písemně, mlčky (konkludentně) nebo i gestem např. roztržením textu s přísahou.

4.1.4 Propuštění ze služebního poměru

Propuštění ze služebního poměru bylo skončení služebního poměru jednostranným projevem vůle služebního funkcionáře. Rozhodnutí o propuštění muselo mít, stejně jako ostatní rozhodnutí služebního funkcionáře:⁸⁴

- ✓ písemnou formu (jinak bylo neplatné)
- ✓ odůvodnění propuštění (v zákoně byly podmínky propuštění taxativně uvedeny)

Význam mělo zejména uvedení důvodu propuštění, neboť k propuštění docházelo zpravidla proti vůli policisty a bylo nezbytné zajistit, aby měl možnost důvod propuštění posoudit a uplatnit případně opravné prostředky. Jako odůvodnění nepostačoval pouhý opis propouštěcího důvodu uvedeného v zákoně. Dodatečně nebylo možno důvod propuštění měnit. Teoreticky nebylo možno vyloučit uvedení více důvodů propuštění, ale to se v praxi vyskytovalo ojediněle.⁸⁵

4.1.5 Důvody propuštění

Existovaly dva základní druhy důvodu propuštění a to:

- ✓ fakultativní (nepovinné), kdy bylo propuštění jednou z možností
- ✓ obligatorní (povinné), kdy bylo propuštění povinností (členství v politických stranách a činnost v jejich prospěch, podnikání bez souhlasu služebního funkcionáře, pozbytí státního občanství a odsouzení pro úmyslný trestný čin)⁸⁶

⁸² Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 103-§ 108

⁸³ Tamtéž, § 6

⁸⁴ Srov. tamtéž, § 106

⁸⁵ Srov. tamtéž, § 106-§ 108

⁸⁶ Srov. tamtéž., § 152 odst. 1

4.1.6 Lhůty pro rozhodnutí o propuštění

Pro použití některých propouštěcích důvodů stanovil zákon o služebním poměru časové omezení. V takových případech musel služební funkcionář ve stanovené době rozhodnout a rozhodnutí policistovi též doručit. Jednalo se o lhůty prekluzivní tj., že jejich uplynutím zaniklo právo na propuštění.⁸⁷

Jednalo se o případy propuštění z důvodů:⁸⁸

- ✓ nezpůsobilosti policisty ke službě na základě služebního hodnocení
- ✓ porušení služební přísahy nebo služební povinnosti zvláště závažným způsobem
- ✓ pravomocného odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody

Subjektivní lhůta byla dvouměsíční a počínala běžet ode dne, kdy služební funkcionář důvod k propuštění zjistil. Objektivní lhůta byla jeden rok a počínala běžet ode dne, kdy tento důvod vznikl. Pro pravomocné odsouzení a pozbytí státního občanství platila pouze lhůta subjektivní.⁸⁹

4.1.7 Propouštěcí důvody

Dle zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, byly důvody propuštění stanoveny:

- a) pro policistu nebylo zařazení v důsledku snížení početních stavů policie, schváleného vládou ČR (byla zrušena funkce, kterou policista zastával, existovala zde ještě jistá možnost, a to zařazení do zálohy)⁹⁰
- b) policista podle posudku lékařské komise pozbyl ze zdravotních důvodů způsobilost dlouhodobě vykonávat jakoukoliv funkci v policii (přezkumné řízení lékařskou komisí rezortní zdravotní služby se provádělo na návrh služebního funkcionáře, ošetřujícího lékaře nebo policisty)⁹¹
- c) policista byl podle závěrů služebního hodnocení nezpůsobilý vykonávat jakoukoliv funkci v policii (jak rozhodnutí o propuštění, tak i proti služebnímu hodnocení se mohl policista odvolat a proto mohlo k propuštění dojít jen na základě pravomocného služebního hodnocení)⁹²

⁸⁷ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 107

⁸⁸ Srov. tamtéž, § 106 odst. 1

⁸⁹ Srov. tamtéž, § 106 odst. 3

⁹⁰ Srov. tamtéž, § 106 písm. a

⁹¹ Srov. tamtéž, § 106 písm. b

⁹² Srov. tamtéž, § 106 písm. c

- d) policista porušil služební přísahu nebo služební povinnost zvlášť závažným způsobem⁹³
- e) policista byl pravomocně odsouzen pro trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (v tomto případě nebylo rozhodující, zda trestný čin byl trestným činem úmyslným nebo nedbalostním)⁹⁴

Porušením služební přísahy se rozuměly pouze ty případy, kdy se policista dopustil jednání, které oprávněný orgán, tedy služební funkcionář nebo soud, označil jako protiprávní.⁹⁵

Porušením služebních povinností se rozumělo porušení závazných předpisů, rozkazů a pokynů nadřízeného. Jednání muselo být označeno za kázeňský přestupek, přestupek nebo trestný čin. Intenzita narušení musela být relativně vysoká.⁹⁶

4.1.8 Propouštěcí lhůty

Při propuštění z důvodů zákona číslo 186/1992 Sb., končil služební poměr uplynutím dvou kalendářních měsíců následujících po dni doručení rozhodnutí o propuštění. Služební funkcionář se mohl dohodnout s policistou i na době kratší, ale nikoliv delší.

Jestliže policista porušil služební přísahu nebo služební povinnost zvlášť závažným způsobem nebo byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, mohl být služební poměr ukončen dnem doručení rozhodnutí. Služebnímu funkcionáři se zde ponechávala možnost uvážení, zda služební poměr policisty ukončí ke dni doručení rozhodnutí, nebo zachová dvouměsíční lhůtu i v případě, že byly splněny podmínky pro okamžité skončení služebního poměru.⁹⁷

Při propuštění za členství v politických stranách a činnost v jejich prospěch, podnikání bez souhlasu služebního funkcionáře, pozbytí státního občanství a odsouzení pro úmyslný trestný čin, skončil služební poměr dnem doručení rozhodnutí.⁹⁸

⁹³ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 106 písm. d

⁹⁴ Srov. tamtéž, § 106 písm. e

⁹⁵ Srov. tamtéž, § 106 odst. 1 písm. d

⁹⁶ Srov. tamtéž, § 27

⁹⁷ Srov. tamtéž, § 106

⁹⁸ Srov. tamtéž, § 107 a § 152

4.1.9 Zákaz propuštění v ochranné době

Zákonem vymezený okruh policistů byl chráněn před jednostranným skončením služebního poměru zákazem propuštění v době, kdy by se mohlo propuštění projevit zvlášť tíživě. Jednalo se o policisty, u nichž bylo možno důvodně předpokládat, že by pro ně bylo obtížné nalézt nové přiměřené zaměstnání po skončení služebního poměru, popřípadě by se u nich rozvázání služebního poměru jevílo jako nespravedlivé pro plnění jiných povinností vůči společnosti. Tato ochranná doba byla tak zárukou existenční jistoty policistů.⁹⁹

Ochranná doba, po níž nesměl být policista propuštěn ze služebního poměru, byla dána v době:¹⁰⁰

- a) kdy byl policista uznán neschopným ke službě pro nemoc nebo úraz, pokud si tuto neschopnost úmyslně nevyvolal nebo nezpůsobil v opilosti nebo zneužitím jiné návykové látky
- b) od podání návrhu na ústavní ošetřování policisty nebo od povolení lázeňského léčení až do doby jeho skončení
- c) kdy byla policistka těhotná nebo kdy policistka nebo osamělý policista trvale pečoval o dítě mladší než tři roky

4.1.10 Uplynutí doby, na níž byl služební poměr sjednán

Doba, na kterou byl služební poměr sjednán, byla stanovena rozhodnutím o přijetí do služebního poměru. Skončení bylo založeno objektivně právní skutečností – uplynutím doby.¹⁰¹

4.1.11 Smrt policisty

Smrt policisty je právní událostí, jež má za následek skončení služebního poměru, neboť výkon je vázán na osobní výkon práv a povinností plynoucích z tohoto poměru.¹⁰²

⁹⁹ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 109

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, § 109

¹⁰¹ Srov. tamtéž, § 112

¹⁰² Srov. tamtéž, § 120

4.1.12 Ztráta hodnosti

Hodnosti policistů byly pro účely ztráty hodnosti postaveny na roveň vojenským. Trest ztráty vojenské hodnosti ukládá soud pouze tehdy, odsuzuje-li policistu za úmyslný trestný čin spáchaný ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně dva roky. Jestliže to vyžadovala kázeň a pořádek v policii, bylo možno uložit tento trest i vedle kratšího nepodmíněného trestu odnětí svobody. Služební poměr v tomto případě skončil dnem úředního rozhodnutí, dnem nabití právní moci.¹⁰³

4.1.13 Nároky po zrušení rozhodnutí o skončení služebního poměru

Pokud došlo ke zrušení rozhodnutí o skončení služebního poměru, služební poměr trvá se všemi právy. Rozhodnutí o propuštění mohlo být zrušeno v:¹⁰⁴

- ✓ odvolacím řízením
- ✓ řízením o mimořádném opravném prostředku
- ✓ řízením soudním

Po zrušení rozhodnutí o skončení služebního poměru muselo být policistovi umožněno, aby vykonával funkci, do níž byl před skončením služebního poměru naposledy ustanoven. Policista měl nárok na služební příjem za dobu, kdy mu bylo znemožněno vykonávat službu (bez ohledu na dobu trvání). Současně měl nárok na povýšení do vyšší hodnosti, pokud by požadované podmínky v průběhu doby splnil. Pokud policistovi v souvislosti s neplatným skončením služebního poměru vznikla jiná škoda byla policie povinna ji uhradit.

Zákon o služebním poměru také stanovoval - oznámí-li policista nejpozději před doručením rozhodnutí o zrušení neplatného rozhodnutí o skončení služebního poměru, že nemá zájem na setrvání ve služebním poměru, platilo, že jeho služební poměr skončil uvolněním ve lhůtě dvou kalendářních měsíců po dni oznámení původního rozhodnutí.¹⁰⁵

¹⁰³ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 111 a § 121a

¹⁰⁴ Srov. tamtéž, § 110

¹⁰⁵ Srov. tamtéž, § 110

4.1.14 Peněžité nároky související se skončením služebního poměru

Smyslem a účelem poskytování peněžitých nároků po skončení služebního poměru je zejména ocenění dlouholeté služby. Zároveň kompenzací její nebezpečnosti, časové, fyzické a psychické náročnosti, jakož i podrobení se přísné kázní a různým omezením. Dále peněžité nároky slouží k usnadnění přechodu policisty do nového zaměstnání s ohledem na ztrátu nebo snížení předchozí kvalifikace a k překonání možných obtíží při získávání nového zaměstnání.¹⁰⁶

V případě úmrtí policisty měly peněžité nároky napomoci ke snížení propadu životní úrovně pozůstalým.¹⁰⁷

Soustavu finančních nároků souvisejících se skončením služebního poměru tvořily:¹⁰⁸

1. odchodné
2. platové vyrovnání
3. příspěvek za službu
4. úmrtné

Tyto nároky byly závislé na způsobu skončení služebního poměru, na době jeho trvání a na výši služebního příjmu.

4.1.14.1 Odchodné

Odchodné je jednorázový peněžitý nárok policisty spojený se skončením služebního poměru. Smyslem je ocenit policistu za dlouholetou službu státu. Je také kompenzací za ztrátu původní kvalifikace policisty. Nárok je spojen se služebním poměrem v délce nejméně 6 let a pouze se skončením služebního poměru policisty uvolněním nebo propuštěním z organizačních a zdravotních důvodů a ve snížené míře též z důvodu nezpůsobilosti ke službě na základě služebního hodnocení.¹⁰⁹

Výše odchodného je závislá na délce trvání služebního poměru a na charakteru služby, kterou policista vykonával. Základní výše odchodného činilo částku ve výši posledního hrubého měsíčního příjmu, který se za každý další rok (nad 6let) zvyšovalo o:¹¹⁰

✓ polovinu – pokud byl policista zařazen ve výkonu služby přímé bezpečnostní povahy (alespoň po polovinu roku),

¹⁰⁶ Srov. ŠETEK, J., Zdanění výsluhových příspěvků, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8,č.4, s.5.

¹⁰⁷ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 120 odst. 1

¹⁰⁸ Srov. tamtéž, § 114 - § 116, § 120

¹⁰⁹ Srov. tamtéž, § 114 odst. 1

¹¹⁰ Srov. tamtéž, § 114 odst. 2

- ✓ třetinu – pokud byl zařazen ve výkonu jiné služby.

Maximální hranici odchodného činil šestinásobek posledního hrubého měsíčního služebního příjmu.¹¹¹

Odchodné policistovi nenáleží, který je po skončení služebního poměru bezprostředně přijat do služebního poměru podle jiného zákona, pokud mu tento nárok zákon zachová.¹¹²

4.1.14.2 Platové vyrovnání

Platové vyrovnání se poskytovalo policistovi, jehož služební poměr skončil propuštěním z organizačních a zdravotních důvodů a z důvodu nezpůsobilosti ke službě na základě služebního hodnocení. Platové vyrovnání se poskytovalo ve výši rozdílu mezi posledním čistým služebním příjmem a čistým měsíčním výdělkem dosahovaným po skončení služebního poměru. Vypláceno bylo od zahájení výdělečné činnosti nebo ode dne poskytování hmotného zabezpečení uchazeče o zaměstnání po dobu 12 měsíců.¹¹³

4.1.14.3 Příspěvek za službu

Příspěvek za službu byl opakující se peněžitý nárok policisty související se skončením služebního poměru. Příspěvek za službu náležel jen v případě, kdy služební poměr skončil způsobem a z důvodu vyjmenovaných v zákoně č. 186/1992 Sb., o služebním poměru. Šlo o případy, kdy služební poměr skončil:¹¹⁴

- ✓ uvolněním
- ✓ propuštěním z důvodu organizačních změn
- ✓ propuštěním ze zdravotních důvodů
- ✓ nezpůsobilosti policisty ke službě konstatované služebním hodnocením

Aby nárok vznikl, musel služební poměr trvat alespoň deset let. Do této doby se započítávala doba trvání služebního poměru a navíc i vojenská základní nebo náhradní

¹¹¹ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 114 odst. 3

¹¹² Srov. tamtéž, § 114 odst. 5

¹¹³ Srov. tamtéž, § 115

¹¹⁴ Srov. tamtéž, § 116 a § 106

služba.¹¹⁵ Naopak se nezapočítávaly doby služby vyjmenované ve výše uvedeném zákoně č. 33/1995 Sb., kterým se doplňuje zákon č. 186/1992 Sb.

Nárok na příspěvek za službu vznikl 1. kalendářním dnem měsíce následujícím po měsíci, kdy došlo k ukončení služebního poměru. Příspěvek se vypočítával buď z posledního hrubého měsíčního služebního příjmu, anebo z průměrného hrubého měsíčního služebního příjmu za posledních 12 měsíců před skončením služebního poměru, pokud to bylo pro policistu výhodnější.¹¹⁶

Příspěvek za službu činil 20% služebního příjmu. Za každý další rok (nad 10 let) se zvyšoval o 1%. Nejvyšší výměra příspěvku ke dni přiznání nesměla přesáhnout měsíčně 130% částky, do níž se započítávala plně část osobního vyměřovacího základu pro stanovení výpočtového základu pro vyměření důchodu z důchodového pojištění.¹¹⁷

Aby se hodnota příspěvku neznehodnotila a plnila svou funkci byla průběžně valorizována, a to ve stejných termínech, kdy se valorizoval částečný invalidní důchod.¹¹⁸

Při souběhu příspěvku za službu a částečného nebo plného invalidního důchodu se mohl policista rozhodnout, který z nich je pro něj výhodnější a nechat si ho vyplácet.¹¹⁹ Vyplácení příspěvku za službu skončilo dnem vzniku nároku na starobní důchod.¹²⁰

4.1.14.4 Úmrtné

Úmrtné se poskytovalo jako částka k zmírnění propadu životní úrovně pozůstalých po policistovi, kterými byly manžel nebo manželka, nezaopatřené děti a rodiče nebo jiné osoby, pokud byly na zemřelého odkázány výživou.¹²¹

Výše úmrtného činil trojnásobek posledního hrubého měsíčního služebního příjmu zemřelého policisty. V této výši se poskytoval každému z pozůstalých.

Pozůstalými byly pro účely vzniku nároku:¹²²

- ✓ manžel nebo manželka
- ✓ nezaopatřené děti do 26 let věku

¹¹⁵ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 117

¹¹⁶ Srov. tamtéž § 117 odst. 2

¹¹⁷ Srov. tamtéž, § 117 odst. 1 a 3

¹¹⁸ Srov. tamtéž, § 119 odst. 1

¹¹⁹ Srov. tamtéž, § 118 odst. 2

¹²⁰ Srov. tamtéž, § 116 odst. 4

¹²¹ Srov. tamtéž, § 120 odst. 2

¹²² Srov. tamtéž, § 120

- ✓ rodiče nebo další osoby, pokud byly na zemřelého odkázány výživou

4.1.15 Nároky související se skončením služebního poměru

Při skončení služebního poměru byl služební funkcionář povinen policistovi vydat:¹²³

- ✓ posudek o služební činnosti (posudek musí policista dostat nejpozději v den skončení služebního poměru)
- ✓ potvrzení o zaměstnání (obsahuje dobu trvání služebního poměru, skutečnosti pro posouzení nároku na dovolenou, závazky vůči policii, srážky prováděné ze služebního příjmu a skutečnosti rozhodné pro hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání)

4.2 Komparace zákona č. 186/1992 Sb., se zákony č. 154/1994 Sb., č. 76/1959 Sb., a č. 221/1999 Sb.

V roce 1994 byl v České republice schválen a vstoupil v platnost zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. Standardy při ukončení služebního poměru byly téměř identické jako podle zákona č. 186/1992.. Zásadní rozdíl spočíval v náležitosti - platové vyrovnání, které se podle zákona č. 154/1994 Sb., poskytovalo pouze 3 měsíce. Jedním z nejožehavějších problémů byly výsluhové náležitosti vojáků z povolání (podle zákona č. 76/1959 Sb.). V souladu s tímto zákonem realizovaly resortní úřady vojensky organizovaných sborů (Vojenský úřad sociálního zabezpečení v působnosti ministerstva obrany a Úřad sociálního zabezpečení ministerstva vnitra) sociální zabezpečení vojáků z povolání, kteří ukončili služební poměr v působnosti ministerstva obrany a ministerstva vnitra.

Zároveň již v 1. polovině 90. let byla idea vytvořit nový zákon o služebním poměru, který by byl společný pro příslušníky bezpečnostních sborů (Policie ČR, Vězeňské služby a Justiční stráž, Bezpečnostní informační služby, Celní správa, Úřadu pro zahraniční styk a informace, Hasičského záchranného sboru) a ozbrojených sil (Armády ČR, Hradní stráž, Vojenské kanceláře prezidenta republiky). Ministerstvo obrany se po polovině 90. let rozhodlo pro samostatnou

¹²³ Srov. Zákon č. 186/1992 Sb., České národní rady o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění platném k 1.7.1992, § 113

úpravu služebního poměru vojáků z povolání, který by výrazně posílil právní a ekonomické postavení vojáků z povolání.¹²⁴

Tak došlo k zásadní změně v oblasti služebních poměrů vojáků, když byl schválen zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání. Na základě tohoto zákona se poskytují vzhledem k požadované náročnosti služby vojáka z povolání a celkové délce trvání služebního poměru a důvodech jeho zániku výsluhové finanční náležitosti, kterými jsou níže uvedené opakovatelné a jednorázové dávky:

- ✓ výsluhový příspěvek (opakovatelná dávka)
- ✓ odbytné (jednorázová dávka)
- ✓ odchodné (jednorázová dávka)

Výše uvedené opakovatelné a jednorázové sociální dávky se přiznávají při všech důvodech propuštění ze služebního poměru, kromě propuštění pro pravomocné odsouzení soudem za úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Výše náležitostí se vyplácí podle celkové délky služby v ozbrojených silách¹²⁵, popřípadě předešlé délky služby u ostatních vojensky organizovaných sborů působnosti ministerstev a ústředních orgánů státní správy¹²⁶, včetně zvýšeného zápočtu doby služby výkonného letce, výsadkáře a výkonu funkcí zvláštní povahy nebo zvláštního stupně nebezpečnosti (služby pyrotechniků, mezinárodních pozorovatelů OSN a OBSE v krizových regionech, nasazení v rámci mezinárodního použití síly Charty OSN a v rámci mezinárodních sil NATO v zahraničí). Započítává se rovněž doba služby hodnocená podle předpisů o soudních a mimosoudních rehabilitacích.¹²⁷

Sociální dávky podle zákona č. 221/1999 Sb., přiznává a vyplácí Vojenský úřad sociálního zabezpečení. Varianty výplaty výsluhových náležitostí vojáků z povolání jsou rozděleny podle délky služby v ozbrojených silách (popřípadě jiných předešlých služebních poměrů, ve kterých byl vojenský profesionál dříve

¹²⁴ Srov. ŠETEK, J., Zabezpečení vysloužilců podle jednoho zákona a jedním úřadem, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8,č.5, s.5.

¹²⁵ Zákon č. 219/1999 Sb., vymezuje za složky ozbrojených sil - Armádu České republiky, Hradní stráž a Vojenskou kancelář prezidenta republiky .

¹²⁶ - v působnosti Federálního ministerstva vnitra - Federální policejní sbor, Úřad na ochranu ústavy a demokracie (zrušen k 31. 12. 1990) a Vojska ministerstva vnitra,
- v působnosti Federální vlády - Federální bezpečnostní informační služba,
- v působnosti Ministerstva vnitra České republiky - Policie České republiky, Vojska ministerstva vnitra (zrušena k 30. 6.) a Hasičský záchranný sbor
- v působnosti Úřadu vlády České republiky - Bezpečnostní informační služba ČR

¹²⁷ Srov. ŠETEK, J., Zabezpečení vysloužilců podle jednoho zákona a jedním úřadem, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8,č.5, s.5.

ve služebním poměru) a procentní části posledního hrubého platu do skupin. Pro výpočet výsluhových náležitostí je rozhodující hrubý měsíční plat, který náležel vojenskému profesionálovi v posledním kalendářním měsíci trvání služebního poměru. Tímto platem se rozumí přiznaný platový tarif a pravidelné příplatky náležící v uvedeném kalendářním měsíci, dále pak měsíční průměr proměnlivých příplatků, odměn, prémie vyplácených v kalendářním roce předcházející dni skončení služebního poměru (pokud podléhají dani ze mzdy).

4.3 Realizace etických principů ve výsluhových náležitostech k hodnotám demokratické společnosti

V roce 1995 došlo na základě realizace principů úcty a solidarity v systému ozbrojených složek státu k úpravě výsluhových náležitostí schválením zákona č. 33/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů měl vliv na změnu zápočtu doby trvání služebního poměru rozhodné pro přiznání příspěvku za službu, poněvadž z této doby vyloučil některé funkce a činnosti vykonávané u dřívějšího Sboru národní bezpečnosti, Československé lidové armády a Sboru nápravné výchovy.¹²⁸ Do doby trvání služebního poměru, jenž byla rozhodná pro přiznání příspěvku, se nezapočítávala doba služby.¹²⁹

- ✓ příslušníka Sboru národní bezpečnosti zařazeného ve složce Státní bezpečnosti na úseku s kontrarozvědným nebo rozvědným zaměřením anebo ve funkci vyšetřovatele nebo náčelníka odboru a vyšší ve složce Státní bezpečnosti
- ✓ v ozbrojených silách se zařazením ve vojenské kontrarozvědce
- ✓ v ozbrojených silách se zařazením u útvaru rozvědky Československé lidové armády, pokud nebyli zařazeni ve funkcích obsluhy technických zařízení pro vojenský průzkum
- ✓ příslušníka Sboru národní bezpečnosti zařazeného v politickovýchovné správě (útvary) Federálního ministerstva vnitra, Ministerstva vnitra České republiky nebo

¹²⁸ Srov. ŠETEK, J., Etické aspekty pro přiznání výsluhových náležitostí, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8,č.3, s.5.

¹²⁹ Srov. Zákon č. 33/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č.100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů, ve znění platném k 1.4.1995, § 114b odst. 3

Ministerstva vnitra Slovenské republiky, který přímo vykonával politickovýchovnou činnost

- ✓ příslušníka Sboru národní bezpečnosti nebo Sboru nápravné výchovy zařazeného ve funkci zástupce náčelníka (velitele) pro politickovýchovnou práci
- ✓ vojáka Československé lidové armády zařazeného v Hlavní politické správě Československé lidové armády, který přímo vykonával politickovýchovnou činnost nebo který byl zařazen ve funkci zástupce velitele pro politickovýchovnou práci nebo propagandisty

Cílem výše uvedené úpravy bylo realizovat diskriminaci služby v ozbrojených složkách za období komunistické totalitní nadvlády a poukázat na službu personálu složek ministerstva vnitra, obrany a spravedlnosti, které byly pouhou obranou a podporou vládnoucí komunistické ideologie a žádným způsobem nepřispěly k ochraně demokracie a lidských práv všech členů společnosti.¹³⁰

4.4 Rozšíření režimů služebního poměru

Zákonem č. 113/1997 Sb., přešli do režimu služebního poměru v roce 1997 také příslušníci Celní správy ČR (z resortu Ministerstva financí. Na základě zákona č. 238/2000 Sb., přišli do tohoto režimu k 1. lednu 2001 příslušníci Hasičského záchranného sboru. Služební poměr těchto složek upravoval rovněž zákon č. 186/1992 Sb.

Mimo právní úpravu zákona č. 186/1992 Sb., a 221/1999Sb., zůstal pouze služební poměr příslušníků Bezpečnostní informační služby, který byl upraven již zmíněným zákonem č. 154/1994 Sb.¹³¹

4.5 Skončení služebního poměru a nároků s jeho skončením souvisejících podle zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Dne 23. září 2003 byl přijat zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který nabyl účinnosti 1. ledna 2007.

Služební poměr příslušníka je koncipován jako celoživotní povolání. Proto je služební poměr rozdělen do dvou etap - služebního poměru na dobu určitou v rozsahu 3 let, a na služební poměr na dobu neurčitou. Účelem služebního poměru na dobu určitou je, aby bezpečnostní sbor v této době ověřil způsobilost příslušníka k výkonu

¹³⁰ Srov. ŠETEK, J., Etické aspekty pro přiznání výsluhových náležitostí, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8,č.3, s.5.

¹³¹ Srov. tamtéž, s.5.

služby a k přechodu do služebního poměru na dobu neurčitou.¹³² Zákon předpokládá kratší zařazení příslušníka ve služebním poměru na dobu určitou, jestliže před přijetím do služebního poměru již byl alespoň po dobu 5 let ve služebním poměru k bezpečnostnímu sboru nebo ve služebním poměru vojáka z povolání. Vzhledem k relativně rychlé ztrátě odbornosti nesmí od skončení předchozího služebního poměru uplynout více než 5 let.¹³³ Za trvání služebního poměru na dobu určitou může být příslušník, narozdíl od příslušníka ve služebním poměru na dobu neurčitou, propuštěn z organizačních důvodů, z důvodu zániku osvědčení k seznamování se s utajovanými skutečnostmi a pokud se neosvědčí, také na základě závěru služebního hodnocení. Služební poměr na dobu určitou nelze v jiných případech stanovit.¹³⁴

Do služebního poměru na dobu neurčitou se příslušník dostává na základě úspěšného složení služební zkoušky, která se vykonává před uplynutím doby určité před zkušební komisí. Účelem služební zkoušky je ověřit teoretickou, případně též praktickou způsobilost pro zařazení do služebního poměru na dobu neurčitou. Zákon upravuje pouze základní náležitosti režimu služební zkoušky. Stanovuje se také povinnost prodloužení služebního poměru na dobu určitou, jestliže příslušníkovi brání ve vykonání zkoušky důležitá překážka.¹³⁵

Do služebního poměru na dobu neurčitou se při opětovném přijetí do služebního poměru zařadí příslušník, který již byl ve služebním poměru na dobu určitou podle tohoto zákona, ale pouze za předpokladu, že jeho předchozí služební poměr skončil před méně než 5 lety. Také zde zákon počítá se ztrátou kvalifikace.¹³⁶

4.5.1 Skončení služebního poměru

Skončení služebního poměru je novým zákonem řešeno zcela odlišně od dosavadní právní úpravy. To se týká jak způsobů skončení, tak důvodů, které vedou k propuštění příslušníka. Dosavadní institut uvolnění ze služebního poměru, jehož podstatou je skončení služebního poměru na základě jednostranného právního úkonu příslušníka, je nahrazen propuštěním ze služebního poměru rozhodnutím služebního funkcionáře na žádost příslušníka s tím, že služební funkcionář je povinen v zákonem

¹³² Srov. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění platném k 1.1.2007, § 10 odst. 1

¹³³ Srov. tamtéž, § 11 odst. 2

¹³⁴ Srov. tamtéž, § 13a

¹³⁵ Srov. tamtéž, § 11

¹³⁶ Srov. tamtéž, § 11 odst. 2

stanoveném termínu žádosti příslušníka vyhovět. Ústavní požadavek dobrovolnosti trvání zaměstnaneckého vztahu tak zůstává zachován.¹³⁷

Institut propuštění ze služebního poměru je rozlišen na propuštění obligatorní a na propuštění fakultativní. Podle nové právní úpravy je ze služebního poměru propuštěn nejen příslušník, který byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, ale i příslušník, jehož trestní stíhání bylo podmíněně zastaveno, anebo bylo soudem pravomocně schváleno narovnání. I v těchto případech mělo totiž protiprávní jednání příslušníka úmyslný charakter. Propuštěn je též příslušník, který byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, jestliže jednání, kterým se tohoto trestného činu dopustil se neslučuje s požadavky kladenými na příslušníka bezpečnostního sboru, které jsou obecně považovány za oprávněné.¹³⁸

Nově se specifikuje propuštění příslušníka z důvodu porušení slibu, kterého se dopustil zavrženímhodným způsobem, a to jednáním, které má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru. Tím se reaguje na potřebu skončit služební poměr ještě před tím, než bude příslušník za takové jednání pravomocně odsouzen.¹³⁹

Novým důvodem propuštění je uložení kázeňského trestu odnětí služební hodnosti. Aby nedocházelo ke zneužití tohoto důvodu propuštění, stanovuje příslušné ustanovení o ukládání kázeňských trestů případy, kdy lze tento trest příslušníkovi uložit. Tento důvod propuštění by měl odstranit stávající absenci možnosti propustit příslušníka, který se dopustil závažného přestupku (například krádeže). Vzhledem k tomu, že zákon nezná propuštění příslušníka na základě služebního hodnocení, kterým byl vyhodnocen jako nezpůsobilý pro výkon služby, lze toto propuštění realizovat na základě tohoto důvodu. Zákon totiž stanovuje, že porušením služební povinnosti je také negativní služební hodnocení.¹⁴⁰

Pro propuštění ze služebního poměru je nově stanovena také věková hranice, které příslušník v daném kalendářním roce dosáhl. Hranici 65 let však není možno považovat za diskriminační, neboť je to hranice, kdy podle vědeckých poznatků dochází ke ztrátě pracovní schopnosti.¹⁴¹

¹³⁷ Srov. . Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění platném k 1.1.2007, Část druhá Hlava I.

¹³⁸ Srov. tamtéž, § 42

¹³⁹ Srov. tamtéž, § 42 odst. 1 písm. d

¹⁴⁰ Srov. tamtéž, § 42

¹⁴¹ Srov. tamtéž, § 41 odst. d

Některé důvody propuštění lze aplikovat pouze na příslušníky ve služebním poměru na dobu určitou. Příslušník ve služebním poměru na dobu určitou může být propuštěn, jestliže jeho služební místo bylo v důsledku organizačních změn zrušeno a nelze ho ustanovit na jiné služební místo, jestliže zaniklo jeho osvědčení seznamovat se s utajovanými skutečnostmi a není možno ho ustanovit na jiné služební místo, a také tehdy, jestliže byl příslušník vyhodnocen služebním hodnocením jako nezpůsobilý pro výkon služby.¹⁴²

Obdobně jako podle dosavadní právní úpravy má příslušník nárok na vydání potvrzení o službě, a na základě žádosti též na vydání služebního posudku.¹⁴³

Výslovně se upravuje právní postavení příslušníka po zrušení rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru.¹⁴⁴

4.5.2 Odchodné

Zakotvení nároku na odchodné vychází z dosavadní právní úpravy. V souladu s konstrukcí služebního poměru jako celoživotního povolání je k ocenění dlouholeté služby zvýšena maximální výměra odchodného na osminásobek měsíčního služebního příjmu. Protože se jedná o výsluhový nárok, není nárok ani výše nároku podmínována způsobem nebo důvodem skončení služebního poměru. Oproti dosavadní úpravě se výslovně upravuje poskytování odchodného při opakovaném skončení služebního poměru.¹⁴⁵

4.5.3 Výsluhový příspěvek

Konstrukce výsluhového příspěvku vychází z obdobného nároku obsaženého v dosavadní právní úpravě - z příspěvku za službu. Na rozdíl od dosavadního právního stavu se pro nárok na výsluhový příspěvek zpřísnuje podmínka trvání služebního poměru, a to z deseti na patnáct let.¹⁴⁶ Takové řešení je opět v souladu se zásadou celoživotní služby. Výměra výsluhového příspěvku je nastavena tak, aby motivovala k dlouhodobé službě, ale zároveň umožňovala důstojný odchod ze služebního poměru na sklonku produktivního věku. Přispívá tak i ke generační obměně bezpečnostního sboru. Výsluhový příspěvek náleží bez ohledu na způsob skončení služebního poměru.

¹⁴² Srov. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění platném k 1.1.2007, § 42 odst. 3

¹⁴³ Srov. tamtéž, § 43 odst. 1

¹⁴⁴ Srov. tamtéž, § 44

¹⁴⁵ Srov. tamtéž, Část jedenáct Hlava I.

¹⁴⁶ Srov. tamtéž, § 157

Nenáleží však příslušníkovi, jehož služební poměr skončil propuštěním z důvodu pravomocného odsouzení pro zvlášť závažný trestný čin spáchaný úmyslně.¹⁴⁷

Výsluhový příspěvek je valorizován nižším procentem než dosud a shodně s valorizací výsluhového příspěvku příslušníků bude zvyšovaná částka odpovídat polovině procentního zvýšení důchodů z důchodového pojištění.¹⁴⁸

Výsluhový příspěvek se podle tohoto zákona poskytuje při souběhu nároku na výplatu důchodu z důchodového pojištění pouze ve výši rozdílu mezi příspěvkem a důchodem. Zákon také vylučuje souběžnou výplatu výsluhového příspěvku s výsluhovým příspěvkem vojáků z povolání. Řeší také zastavení výplaty výsluhového příspěvku po opětovném vzniku služebního poměru.¹⁴⁹

4.5.4 Jednorázové odškodnění

Jednorázové odškodnění se poskytuje příslušníkovi při ukončení služebního poměru důsledkem služebního úrazu nebo nemoci z povolání. Základní částka pro výpočet náležitosti je 230 tis. Kč z roku 2005. Podle valorizační doložky je garantováno každoroční navýšení jednorázového odškodnění, a to poměrně k navýšení průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře.¹⁵⁰

Výchozím dokumentem pro výpočet valorizačního navýšení jsou údaje Českého statistického úřadu za předchozí kalendářní rok.¹⁵¹

4.5.5 Úmrtné

Nárok na úmrtné je upraven stejně - beze změn - jako v zákoně č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky.

4.6 Závěrečná komparace a vyhodnocení dopadů nového služebního zákona

4.6.1 Zahraniční zkušenosti

V každém členském státu Evropské unie platí jiné zásady spojené s odchodem příslušníků ozbrojených složek ze služebního poměru. Ve všech zemích Evropské unie je zachován systém výsluhových náležitostí, zejména důchodový systém hmotných nároků pro příslušníky ozbrojených složek a všude je legislativními normami chráněno to, aby

¹⁴⁷ Srov. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění platném k 1.1.200, § 42 odst. 1 písm. a

¹⁴⁸ Srov. tamtéž, § 159

¹⁴⁹ Srov. tamtéž, § 160

¹⁵⁰ Srov. tamtéž, § 105 odst. 1

¹⁵¹ Srov. tamtéž, § 105 odst. 2

přechod do civilního života proběhl bezkonfliktně a aby neznamenal sociální a ekonomický úpadek.¹⁵²

Systém výsluhových náležitostí příslušníků ozbrojených složek je plně v působnosti politické reprezentace každého státu. S výjimkou Rakouska se uplatňují dva základní systémy sociálního zabezpečení příslušníků ozbrojených složek státu - úřady sociálního zabezpečení dislokované v působnosti ministerstva obrany a úřady sociálního zabezpečení ministerstva vnitra. V Rakousku je zcela odlišný systém sociálního zabezpečení, než u ostatních členů EU. Hlavní odlišnost spočívá v tom, že příslušníci ozbrojených složek spadají v rámci důchodového zabezpečení do skupiny úředníků všeobecné správy, stejně jako úředníci v pracovním poměru ke státu. Je zcela obdobná situace jako v Československu za období 1. republiky pro příslušníky policie.¹⁵³

4.7 Komparace finančních náležitostí při ukončení služebního poměru podle zákona č. 153/1923 Sb., a zákona č. 100/1970 Sb.

Základem pro výpočet jednorázových a opakovatelných finančních náležitostí při ukončení služebního poměru bylo:

- ✓ podle zákona č. 153/1923 Sb., penzijní základna
- ✓ podle zákona č. 100/1970 Sb., poslední hrubá výše služebního příjmu

4.7.1 Jednorázové dávky odbytné a odchodné

Odbytné jako jednorázová dávka bylo zavedeno v souladu se zákonem č. 153/1923 Sb., a poskytovalo se příslušníkům četnictva při ukončení služebního poměru jestliže nevznikl nárok na výslužné za níže uvedených podmínek a v uvedené výši:

- ✓ do 5 let služby jednorozční služné
- ✓ více než 5 let dvouroční služné a četnický přídavek
- ✓ gážísté bez definitivy za stejných podmínek tříměsíční služné a přídavky

Tato jednorázová dávka se rovněž přiznala, jestliže četník vystupující do výslužby se zřekl trvalého výslužného. Za této situace se vyplatilo jednorázově dvouleté služné s četnickým přídavkem.

¹⁵² Srov. ŠETEK, J., Speciální systémy důchodového zabezpečení příslušníků silových resortů členů EU a NATO; Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha, 2006

¹⁵³ Srov. ŠETEK, J., Zabezpečení vysloužilců podle jednoho zákona a jedním úřadem, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8,č.5, s.5.

Podle zákona č. 100/1970 Sb., se odbytné nepřiznávalo jednorázovou dávkou při ukončení služebního poměru bylo odchodné. Tato dávka se přiznávala za předpokladu, že služební poměr trval minimálně 6 roků. Výpočet odchodného byl dán následovně:

- ✓ za 6 roků služby 1 poslední hrubý měsíční služební příjem
- ✓ za každý další rok služby se odchodné zvyšovalo o jednu třetinu tohoto příjmu

Maximální výše odchodného činila šestnásobek posledního hrubého služebního příjmu.¹⁵⁴

4.7.2 Platové vyrovnání

Zákon č. 153/1923 Sb., opakovatelnou dávku platové vyrovnání neupravoval. Podle zákona č. 100/1970 Sb., se poskytovala tato finanční náležitost do výše posledního čistého služebního příjmu od nástupu do civilního zaměstnání po dobu dvou roků od skončení služebního poměru. Podmínkou pro přiznání bylo, že služební poměr trval alespoň 10 let a nebyl nárok na důchod nebo příspěvek za službu.

4.7.3 Příspěvek za službu / výslužné

Podle zákona č. 153/1923 Sb., se přiznávala opakovatelná dávka - výslužné za minimální délku služby 10 let u jednotek četnictva. V případě příslušník četnictva neodsloužil stanovenou dobu a superarbitrážní řízení rozhodlo o jeho trvalé neschopnosti ke službě, započítávala se délka služby 10 let. Výpočet výslužného činil 40 % penzijní základny za 10 let služby, za každý další rok služby se základna zvyšovala o 2,4 %. Výše výslužného však nesměla přesáhnout penzijní základnu.

Podle zákona č. 100/1970 Sb., se přiznával příspěvek za službu do dosažení věku na starobní důchod, tj. 60 let za níže uvedených podmínek:

- ✓ při trvání služebního poměru 15 let a dovršení věku 40 let činil příspěvek 20 % poslední výše hrubého služebního příjmu,
- ✓ při trvání služebního poměru 20 let a dosažení věku 45 let činil příspěvek 30 % poslední výše hrubého služebního příjmu,
- ✓ za předpokladu, že služební poměr trval méně než 20 let a při dosažení věku 45 let a při podílu na intenzivní výstavbě Sboru národní bezpečnosti, činil výsluhový příspěvek 30 % služebního příjmu.

¹⁵⁴ Srov. Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění platném k 1.1.1971, § 108 odst. 2

4.7.4 Úmrtné

Podle zákona č. 153/1923 Sb., činilo úmrtné 3 měsíční penzijní základny. Podle zákona č. 100/1970 Sb., se úmrtné přiznávalo následovně:

- ✓ při délce služby do 1 roku ve výši 1 hrubého měsíčního služebního příjmu,
- ✓ při délce služebního poměru nad 1 rok se tato finanční náležitost zvyšovala o 10 % hrubého služebního příjmu až do trojnásobku služebního příjmu.

4.8 Komparace finančních náležitostí při ukončení služebního poměru podle zákona č. 186/1992 Sb., a zákona č. 361/2003 Sb.

Od 1. ledna 2005 s účinností zákona č. 361/2003 Sb., byly podmínky pro přiznání odchodného téměř zachovány jako podle zákona č. 186/1992 Sb., Poskytuje se za minimální délku služby 6 roků v bezpečnostních sborech, a to ve 1 měsíčního služebního příjmu. Za každý další rok se výměra odchodného zvyšuje o jednu třetinu až do šestinásobku služebního měsíčního příjmu. Na rozdíl od zákona č. 186/1992 Sb., se nerozlišuje, zda příslušník sloužil v přímém výkonu bezpečnostní povahy. Podle 186/1992 Sb., se těmto příslušníkům zvyšuje částka po 6 letech o jednu polovinu měsíčního hrubého služebního příjmu, jestliže alespoň polovinu doby služebního poměru vykonával v přímém výkonu bezpečnostní povahy.

4.8.1 Platové vyrovnání

Se přiznávalo pouze podle zákona č. 186/1992 Sb., po dobu 12 měsíců od ukončení služebního poměru. Zákon č. 361/2003 Sb., tuto náležitost neupravuje.

4.8.2 Výsluhový příspěvek

V této náležitosti nastaly v souladu se zákonem č. 361/2003 Sb., zásadní změny. Oproti zákonu č. 186/1992 Sb., lze spatřovat tyto zásadní změny:

- ✓ částka 20 % z hrubého služebního příjmu se poskytuje místo 10 let služby až po 15 letech služebního poměru
- ✓ podle zákona č. 186/1992 Sb., se za každý další rok po 10 letech služby částka zvyšovala o 1 % a nesměla předkročit 130 % vypočteného základu pro vyměření důchodu
- ✓ podle zákona č. 361/2003 Sb., se po 15 letech, tedy za šestnáctý a další ukončený rok zvyšuje o 3 % měsíčního služebního příjmu, za dvacátý první a každý ukončený rok služby o 2 % měsíčního služebního příjmu, za dvacátý šestý a každý ukončený rok služby se zvyšuje o 1 % měsíčního služebního příjmu

- ✓ výměra výsluhového příspěvku nesmí překročit 50 % měsíčního služebního příjmu

4.8.3 Úmrtné

Přiznání této dávky podle zákona č. 361/2003 Sb., je stejné jako podle zákona č. 186/1992 Sb., a to činí stejně trojnásobek průměrného hrubého měsíčního služebního příjmu zemřelého příslušníka.

5 Závěr

V bakalářské práci jsem se zabýval problematikou sociálního zabezpečení policistů po ukončení služebního poměru v její historii. Před samotným započítím psaní práce jsem věděl, že toto téma a mé cíle nebudou nikterak jednoduché. Jelikož poměrně velká část získaných informací a potřebných údajů uvedených v práci byla spojena s legislativním vývojem od služebního poměru četnictva přes služební poměr příslušníků Policie České republiky vedoucí k neodmyslitelnému zákonu o sociálním zabezpečení.

Po shromáždění potřebné literatury k vypracování práce převážnou část tvořily ony zákony. Hledání příslušných paragrafů byla tzv. mravenčí práce, s tímto přirovnáním se můžeme setkat i v historických filmech jako jsou např. Četnické humoresky. Výše zmíněné přirovnání bylo používáno v kontextu řešení nelehkých případů a skládání malých střípků, které vedlo k onomu vyřešení komplikovaného případu.

Sociální zabezpečení se vyvíjelo ruku v ruce se společností a aktuální politickou situací. V posledních letech se zmíněná politická situace velmi negativně projevila nejen u sociálního zabezpečení, ale i u aktivní služby příslušníků Policie České republiky. O potřebnosti nejen policie, ale i ozbrojených složek státu není třeba polemizovat, neboť jsou potřebné pro udržení pořádku.

V dřívějších dobách počínaje od období Rakouska-Uherska byla služba pro stát velmi prestižní a oceňovaná ať už jako tzv. četník nebo jako voják. Práce byla oceněna nejen od spoluobčanů, samozřejmě stát na "své lidi" (občany ve služebním poměru) nezapomínal a velmi dobře se o ně staral.

V dnešní době je tomu ovšem naopak. Prestiž s oceněním poklesly o několik úrovní dolů v neprospěch příslušníků Policie České republiky, ale i v zahraničí tomu není jinak. Situace se také odvíjí od vzniklé ekonomické krize, která má své procento zásluh na nedostatečném finančním ohodnocení vykonávané práce. Vždyť tito příslušníci denně riskují životy ve své práci pro "naš pořádek", ale i pro státní pořádek. Chybné nastavení je jak výsluhových náležitostí tak i náležitostí týkajících se v aktivním služebním poměru příslušníků Policie České republiky.

Domnívám se, že současné nastavení systému výsluhových náležitostí by vyžadovala důslednou reformu v rámci efektivity služby pro stát, ale i zmírnění dopadu konkurence jednotlivých zákonů, které se týkají především služby u Policie a Armády

České republiky. Rivalita na trhu práce mezi služebními poměry začala být v roce 1992 v důsledku přijetí zákona č. 221/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky a novelizována zákonem č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků. Rivalita tímto zákonem nekončila, ale pokračovala dále přijetím zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích. V tomto zákoně byl pro vojáky z povolání zaveden velmi lukrativní institut odbytného (jednorázová dávka při ukončení služebního poměru), dále to byl příspěvek na bydlení (měsíčně činil 10tisíc Kč). Po těchto výše zmiňovaných zákonech následoval další, který byl několikrát odkládán zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který vstoupil v platnost k 1.1.2006. Z výsledné komparace zákonů “vycházejí“ hůře vojáci oproti jiným bezpečnostním sborům a to o 9tisíc Kč nižší měsíční hrubou mzdou, ale vojákům náleží již výše zmíněný příspěvek na bydlení (nepodléhající dani). U policie a armády (včetně ostatních bezpečnostních sborů) je doba 15 let služby pro přiznání výsluhového příspěvku stejná. Zásadní je ovšem rozdílná procentuální výměra průměrného měsíčního hrubého platu ve prospěch bezpečnostních sborů (např. za 15 let služby v bezpečnostních sborech náleží 20%, zatímco v armádě činí procentuální výměra pouhých 5%). Komparací výsluhových náležitostí dle výše zmíněných zákonů lze poukázat na neadekvátnost jejich nastavení a hospodaření s lidskými zdroji. Na základě vyzdvihnutých skutečností považuji za nezbytnou legislativní reformu jak služebního poměru tak i výsluhových náležitostí. Při výpočtu výsluhových náležitostí a odchodného by měli být vypuštěny tzv. pohyblivé složky platu vyplácených v období, z kterého se náležitosti přiznávají. Především se jedná o osobní příplatek, odměny a tzv. spekulativní složku, kterou může zásadně ovlivnit výši výsluhových a odchodných náležitostí. Tímto odstraněním složek s potencionálními negativními jevy by se také ovlivnili i zaměstnanecké vztahy (např. finanční zvýhodňování osob před ukončení služebního poměru).

Po roce 2008 nespátřuji žádné změny, které dokládám na příslušných přílohách (toto tvrzení potvrzují statistické údaje). Lze předpokládat, že odchody jsou důsledkem špatné personální politiky a důsledkem ekonomických aspektů omezování rozpočtu na policejní činnost.

Výše zmíněné poznámky a připomínky jsem srovnával s literaturou, legislativními zákony, které jsou na toto palčivé téma dostupné. Nejen legislativa a literatura mi byli nápomocny, ale i příslušníci služebních poměrů, kterých se tyto problémy s financemi týkají, ať už kladně či záporně, a bezprostředně ovlivňují jejich finanční úroveň.

SEZNAM LITERATUTY

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Zákon o služebním poměru bezpečnostních sborů č. 361/2003 Sb., o služebním poměru bezpečnostních sborů. Ve znění platném k 1.1.2007

Zákon č. 334/1991 Sb., o služebním poměru policistů zařazených ve Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie. Ve znění platném k 27.8.1991

Zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků. Ve znění platném k 1.5.1960

Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky. Ve znění platném k 1.7.1992

Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostně informační službě. Ve znění platném k 30.7.1994

Zákon č. 33/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 186/1992Sb, o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sborů národní bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů. Ve znění platném k 1.4.1995

Zákon č. 428/1992 Sb., o náležitostech a náhradách výdajů poskytovaných příslušníků Policie České republiky v souvislosti s výkonem služby. Ve znění platném k 11.8.1992

Zákon č. 76/1922 Sb., o vojenských požitcích zaopatřovacích. Ve znění platném k 17.února 1922

Zákon č. 153/1923 Sb., kterým se upravují některé služební poměry četnictva a některé četnické požitky, zejména odpočivné a zaopatřovací. Ve znění platném k 4.července 1923

Zákon č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti. Ve znění platném k 23.8.1947

Zákon č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti. Ve znění platném k 1.1.1949

Zákon č. 33/1957 Sb., o sociálním zabezpečení příslušníků ozbrojených sil. Ve znění platném k 1.9.1957

Zákon č. 59/1969 Sb., o některých změnách ve služebním poměru vojáků z povolání. Ve znění platném k 1.7.1969

Zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti. Ve znění platném k 1.1.1971

Zákon č. 15/1914 ř.z., o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů (služební pragmatika). Ve znění platném k 25.ledna 1914

Zákon č. 103/1926 Sb., o úpravě platových a některých služebních poměrů státních zaměstnanců. (Platový zákon). Ve znění platném k 24.června 1926

Zákon č. 221/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky. Ve znění platném k 14.září 1999

Zákon č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Ve znění platném k 1.1.1996

Zákon č. 72/1946 Sb., o úpravě některých právních poměrů důstojníků a rotmistrů z povolání a o převzetí některých osob do československé branné moci. Ve znění platném k 13.4.1946

Zákon č. 286/1948 Sb.,o národní bezpečnosti. Ve znění platném k 1.1.1949

Zákon č. 59/1969 Sb.,o některých změnách ve služebních poměrech vojáků z povolání. Ve znění platném k 1.7.1969

Zákon č. 169/1990 Sb., o občanských komisích působících v resortech ministerstev vnitra a o změně a doplnění zákona č. 10/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ve znění zákonů č. 63/1983 Sb. a č. 74/1990 Sb.. Ve znění platném k 10.5.1990

Zákon č. 63/1983 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti. Ve znění platném k 1.1.1984

Zákon č. 26/1993 Sb., České národní rady, kterým se mění a doplňují některé zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících. Ve znění platném k 1.1.1993

Zákon č. 428/1992 Sb., o vydání výnosu o náležitostech a náhradách výdajů poskytovaných příslušníkům Policie České republiky v souvislosti s výkonem služby Ve znění platném k 11.8.1992

TIŠTĚNÉ DOKUMENTY

OCHRANA., F., *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*, Praha:2001, Management Press, ISBN 80-7261-018-X.

SMITH., A., *Pojednání o podstatě národů*, Praha:2001, Liberální institut, ISBN 80-86389-15-4.

ŠEFČÍK., V., *Ekonomika obrany státu*, Praha:1999, Ministerstvo obrany České republiky, ISBN 80-7278-014-X.

ŠETEK., J., Problematika odchodného při ukončení služebních poměrů, *Práce & sociální politika*, 2010, roč.7,č.12. ISSN 0049-0962.

ŠETEK., J., Konkurence služebních poměrů na trhu práce, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8, č.1. ISSN 0049-0962.

ŠETEK., J., Zabezpečení vysloužilců podle jednoho zákona a jedním úřadem, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8, č.1. ISSN 0049-0962.

ŠETEK., J., Etické aspekty pro přiznání výsluhových náležitostí, *Práce & sociální politika*, 2011, roč.8, č.3. ISSN 0049-0962.

ŠETEK., J., Speciální systémy důchodového zabezpečení příslušníků silových resortů členů EU a NATO; Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha, 2006

ŠETEK., J., Doktorská a disertační práce, *Sociální politika v obranné doktríně státu*, Vysoká škola ekonomická, Praha: 2001

TOMEK., P., *Slovník služebního poměru*, Praha : ANAG, 2007. ISBN 978-80-7263-541-2.

TOMEK.,P., HEMZA.,S., DLUHOŠ.,J., *Služební poměr vojáků z povolání*, Olomouc:2003, ANAG, ISBN 80-7263-185-3.

TOMEŠ., I., *Právo sociálního zabezpečení*, Praha:1998, Všehrd,ISBN 80-85305-39-9.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. - Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2011 + Grafy

Příloha II. - Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2010 + Grafy

Příloha III. - Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2009 + Grafy

Příloha IV. - Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2008 + Grafy

Příloha I.

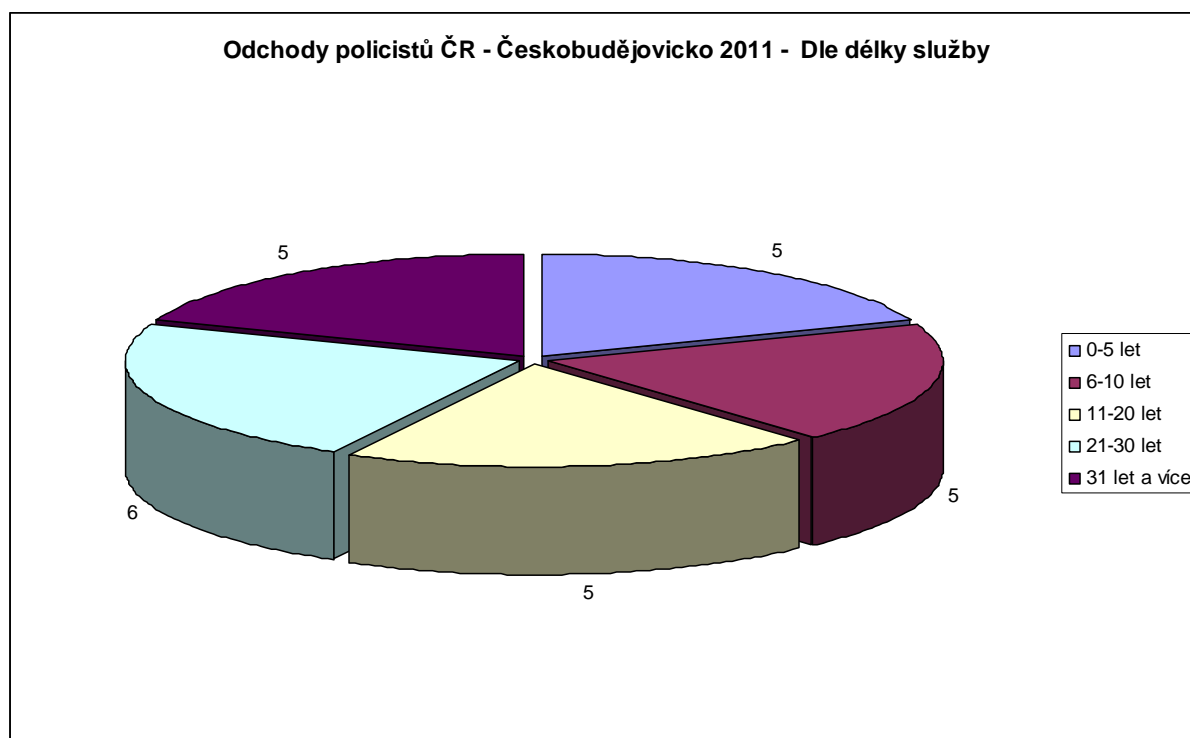
Tab.1 Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2011

Věk	Důvod odchodu					Vzdělání			Délka Služby
24	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	4
24					§ 41 a) uplynuti doby urč.			§ § §	3,5
25			§42odst. 1 písm.d)porušil sl.slib					§ § §	5
27	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	4
27				§42ods.1písm.a) odsouz.pro TČ				§ § §	7,5
28	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	7
29	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	9
29				§42ods.1písm.a) odsouz.pro TČ				§ § §	7
31				§42ods.1písm.a) odsouz.pro TČ				§ § §	11
36	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					VŠ			4
41	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	20
42	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	23
42	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					VŠ			14
43	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	22
46	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	26
46	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						B c.		19
46	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ § §	10

49	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ §	27
50	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						B c.		18
50		§42ods. 1písm. h)zdrav. důvody						§ §	25
55	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ §	35
57	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ §	28
57	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ §	35
59	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ §	35
59						VŠ			33
61	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							§ §	36
		20	1	1	3	1	3	2	21

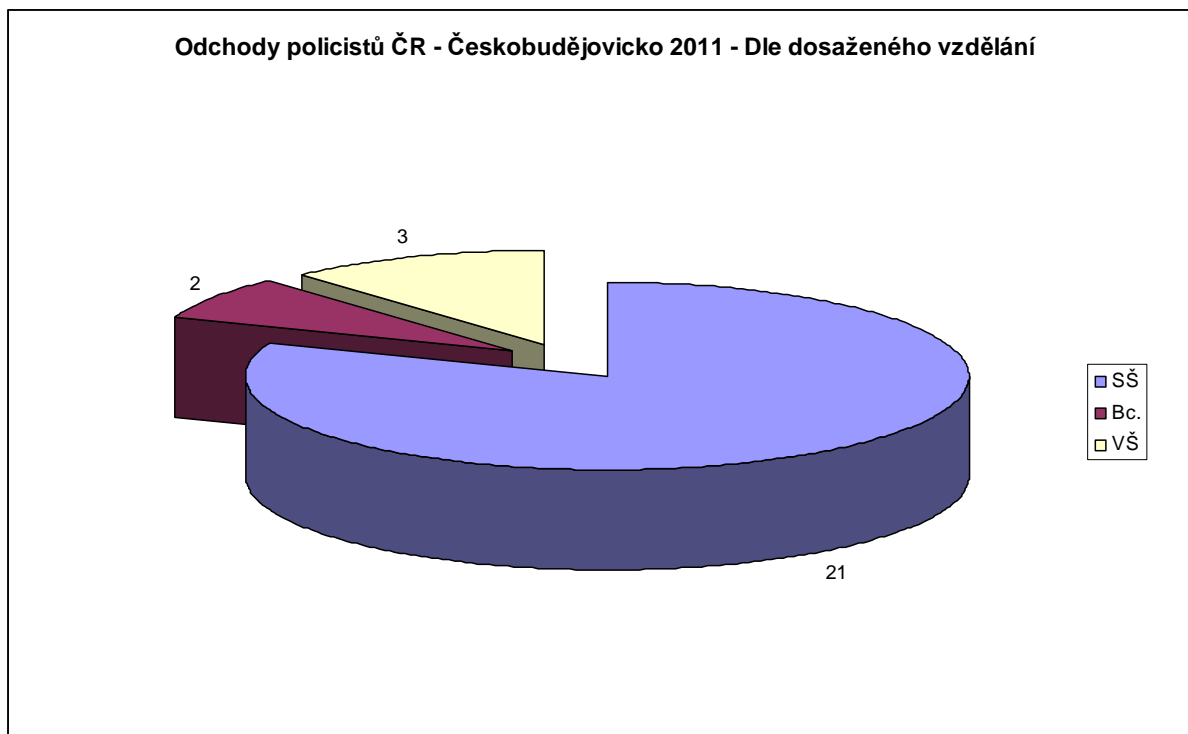
Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.I – Odchody policistů ČR – Českobudějovicko 2011 – Dle délky služby

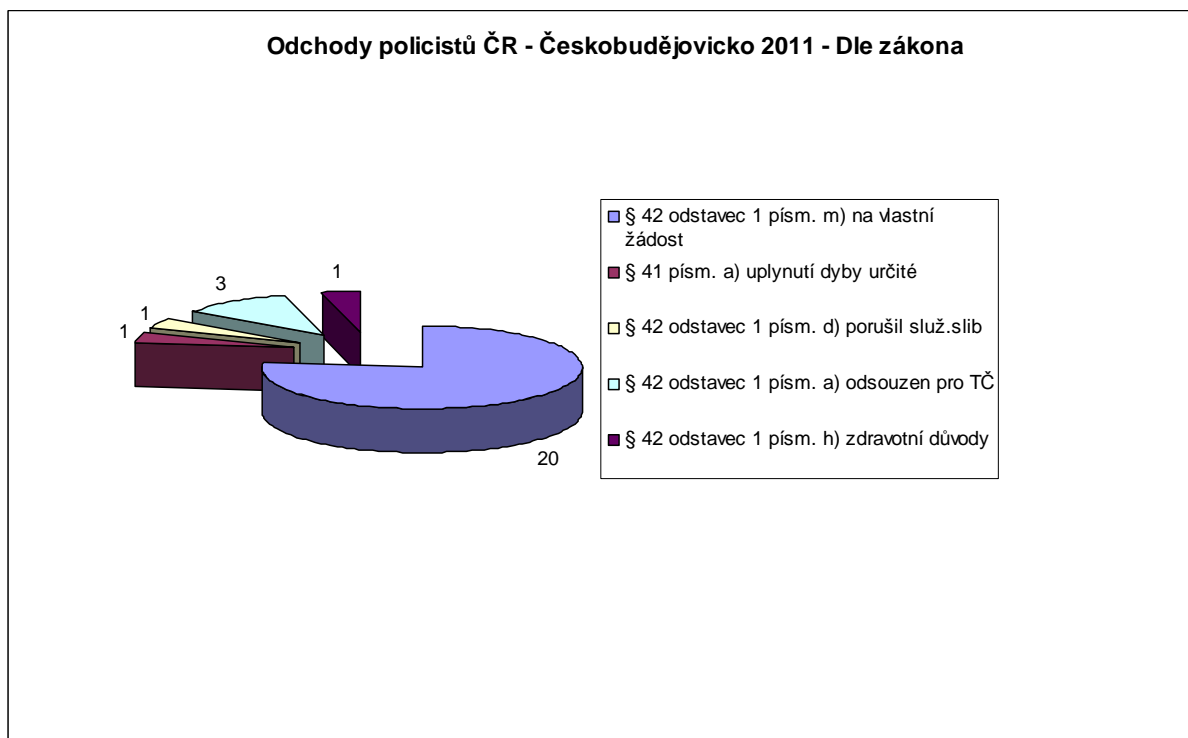
Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.II - Odchody policistů ČR – Českobudějovicko 2011 – Dle dosaženého vzdělání

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.III - Odchody policistů ČR – Českobudějovicko 2011 – Dle zákona

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Příloha II.

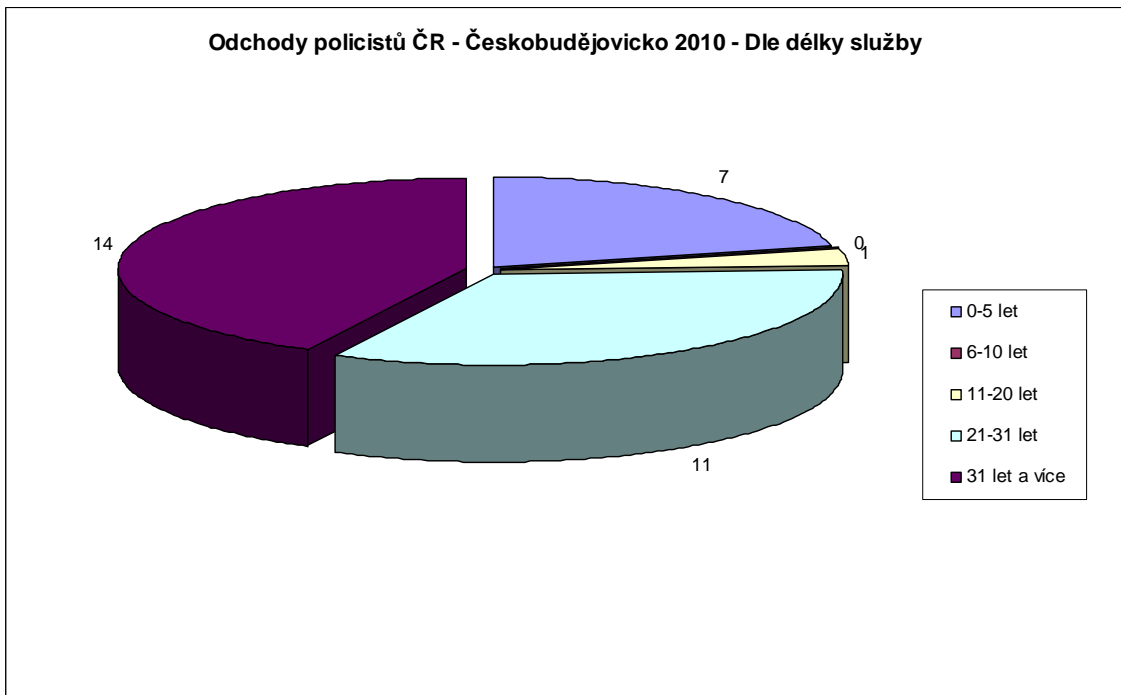
Tab.2 Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2010

Věk	Důvod odchodu					Vzdělání		Délka služby
23			§42ods.1písm.a) odsouz.pro TČ				SŠ	4
24	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	3
24					§41pís .c) úmrtí		SŠ	3
25		§42odst. 1 písm.d)por ušil sl.slib					SŠ	4
26				§ 41 a) uplynuti doby urč.			SŠ	3
27	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	4
29	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	2
36	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	15,5
41	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	22
42	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					V Š		23
43	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	24
46	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	22
47	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	25
47	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						B c	26
47	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	23
50	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	31
52	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					V Š		32

53	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	34
53	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	33
54	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	27
54	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	35
54	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	35
56	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	34
56	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	28
57						§41pís .c) úmrtí		SŠ	35
57	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	36
58	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	27
58	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	32
58	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	37
58					§41písm.a) uplynuti doby urč.			SŠ	29
59	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	36
59	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	37
60	§42ods.1 písm.m) vl.žádost							SŠ	37
	27	1	1	2	2	2	1	30	

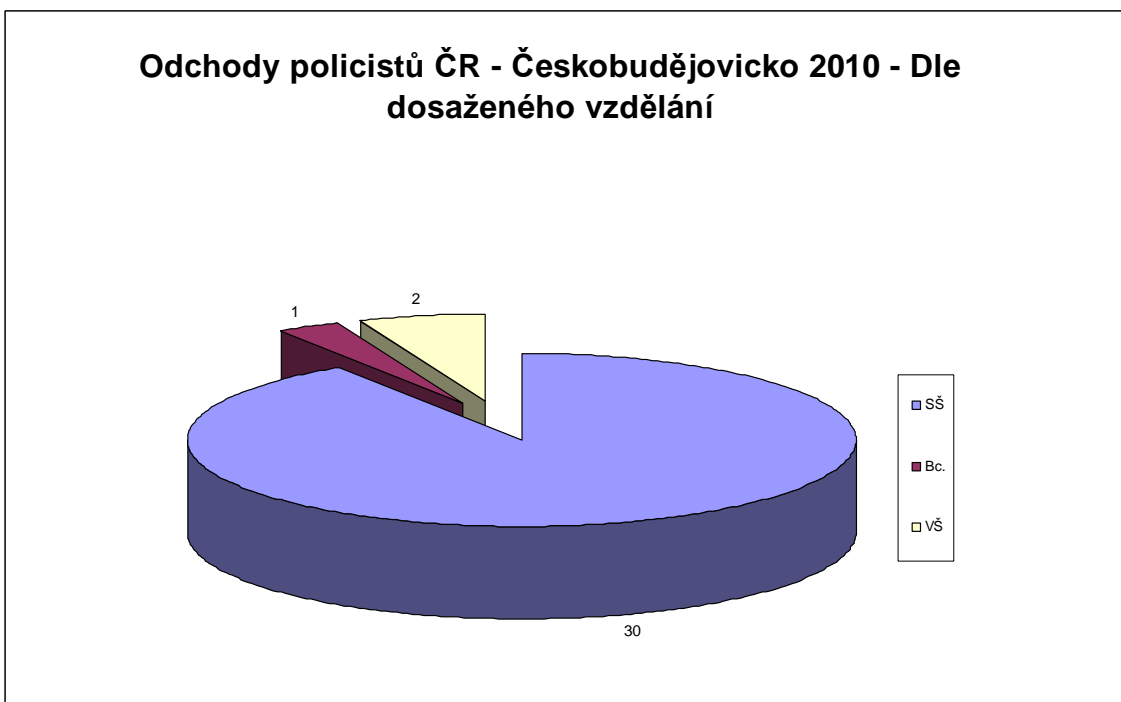
Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.IV- Odchody policistů ČR – Českobudějovicko 2010 – Dle délky služby

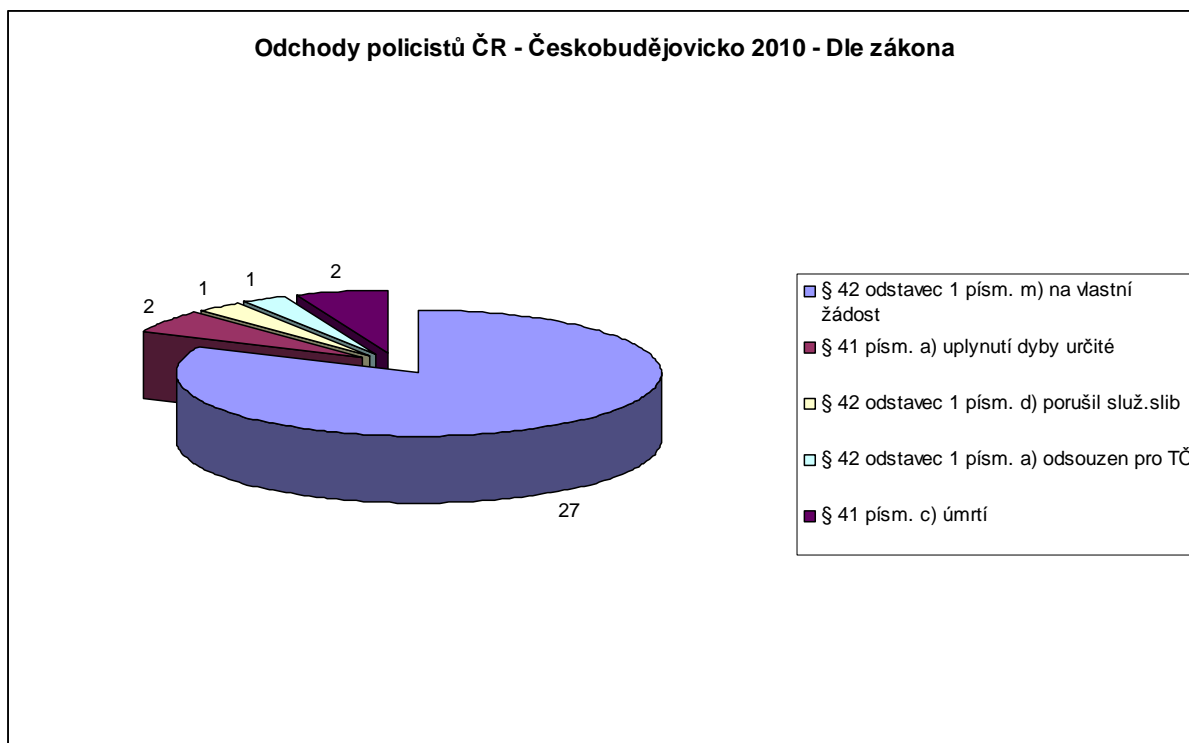
Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.V- Odchody policistů ČR–Českobudějovicko 2010– Dle dosaženého vzdělání

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.VI- Odchody policistů ČR – Českobudějovicko 2010 – Dle zákona

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

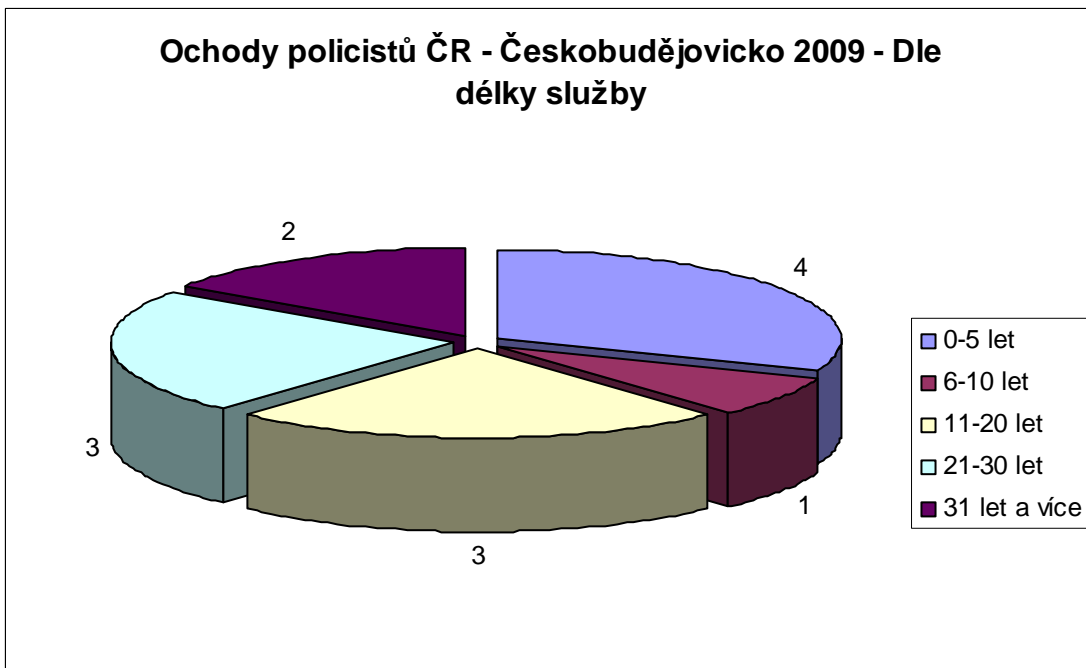
Příloha III.

Tab.3 Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2009

Věk	Důvod odchodu				Vzdělání			Délka služby
21			§42odst.1písm.d)poruš . sl.slib				SŠ	1
23	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	0,5
27	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	3
27	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	5
29		§42odst.1písm.c) podm.zast.tr. stíhání					SŠ	8
30	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				V Š			9,5
30	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	10,5
33	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	13,5
47				§41pís.c) úmrtí			SŠ	25,5
48	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	28,5
50	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	29
51	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	20
53	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	33,5
10	1	1	1	1	1	0	12	

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.VII- Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2009 – Dle délky služby

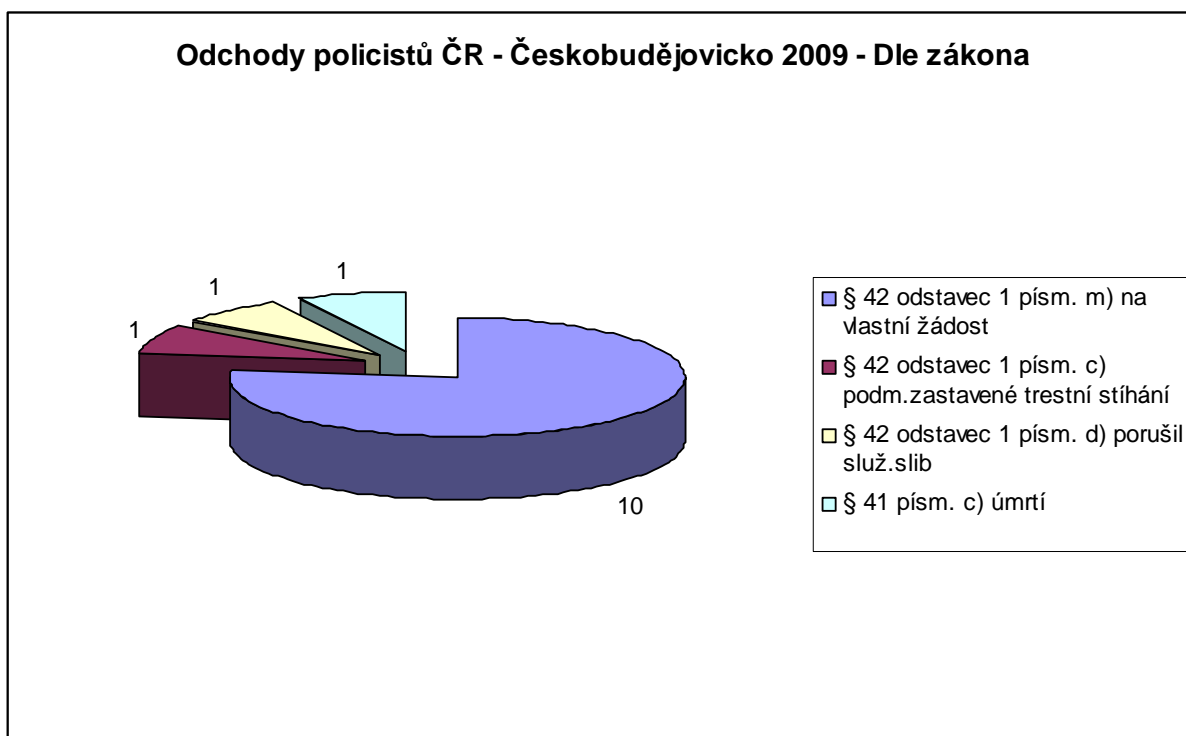
Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.VIII - Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2009-Dle dosaženého vzdělání

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.IX- Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2009 - Dle zákona

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Příloha IV.

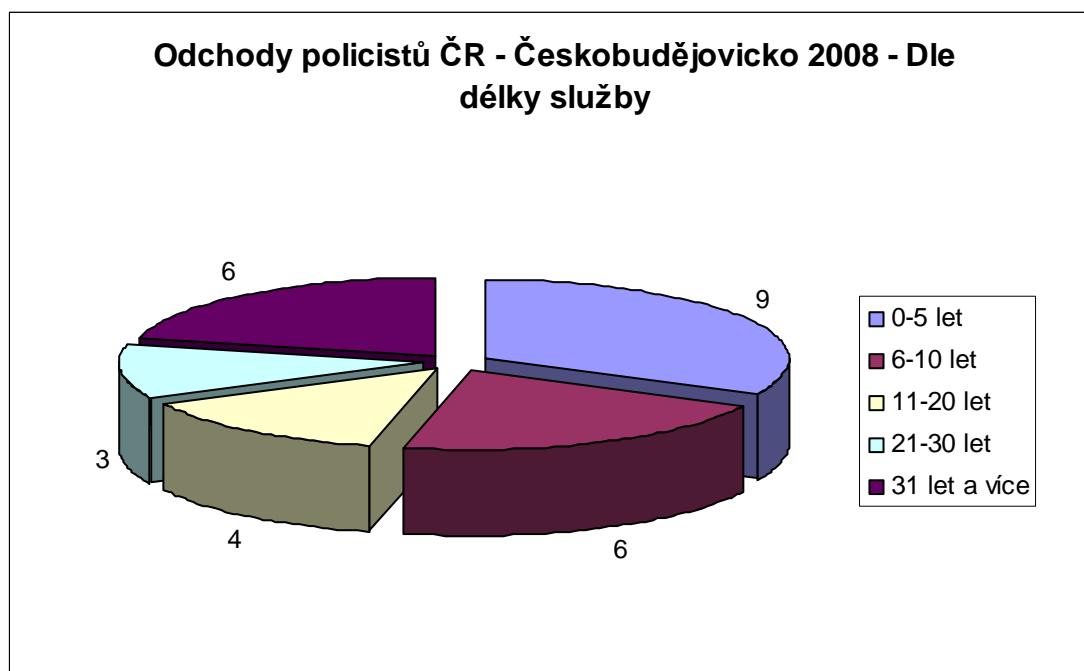
Tab.4 Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2008

Věk	Důvod odchodu			Vzdělání		Délka služby	
22		§42ods. 1písm. h)zdrav. důvody				SŠ	0,5
22	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					SŠ	1,5
22	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					SŠ	1
23	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					SŠ	1
24	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					SŠ	2
27		§42ods. 1písm. h)zdrav. důvody					4,5
28	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						7,5
29	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ		4
30	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ		1,5
32	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ		5,5
32	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					B c	10
33	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					SŠ	15
34	§42ods.1 písm.m) vl.žádost					SŠ	9
37		§42ods. 1písm. h)zdrav. důvody				SŠ	5
37	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ		13
41	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ		7
43	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ		16
45						SŠ	6
							§42ods.1 písm.a) odsouz.pro TČ

46			§42odst.1 písm. d)porušil sl.slib				SŠ	22
47	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	28
47	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	28
48	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ			13
50	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	31
52	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	32
55	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	36
55	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	35
58	§42ods.1 písm.m) vl.žádost						SŠ	31
61	§42ods.1 písm.m) vl.žádost				VŠ			36
		23	3	1	1	8	1	19

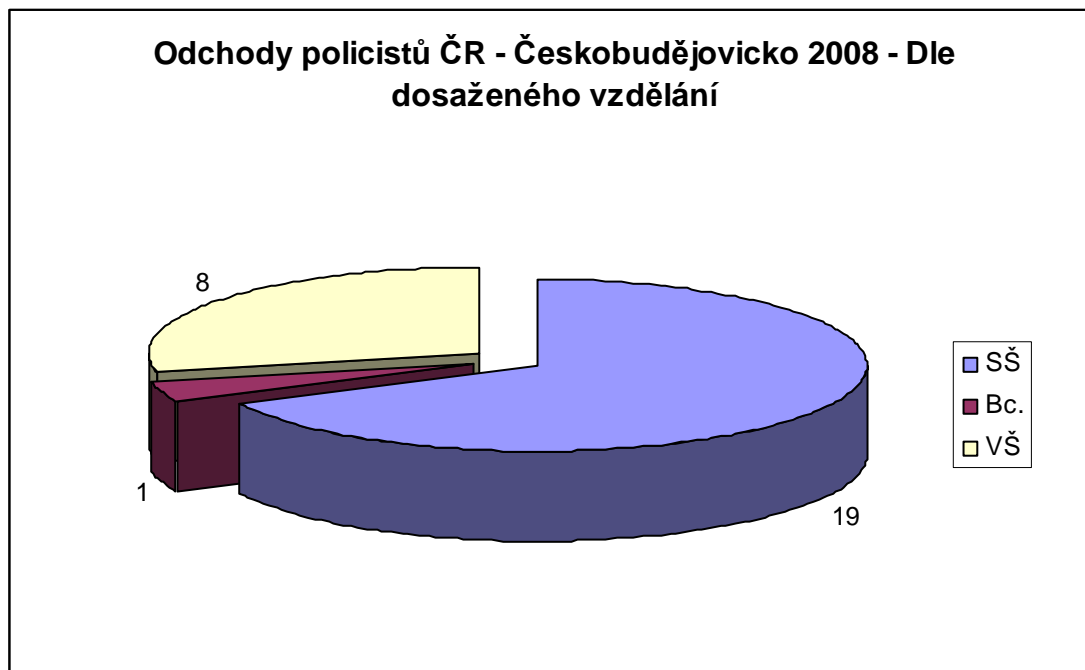
Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.X - Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2008 – Dle délky služby

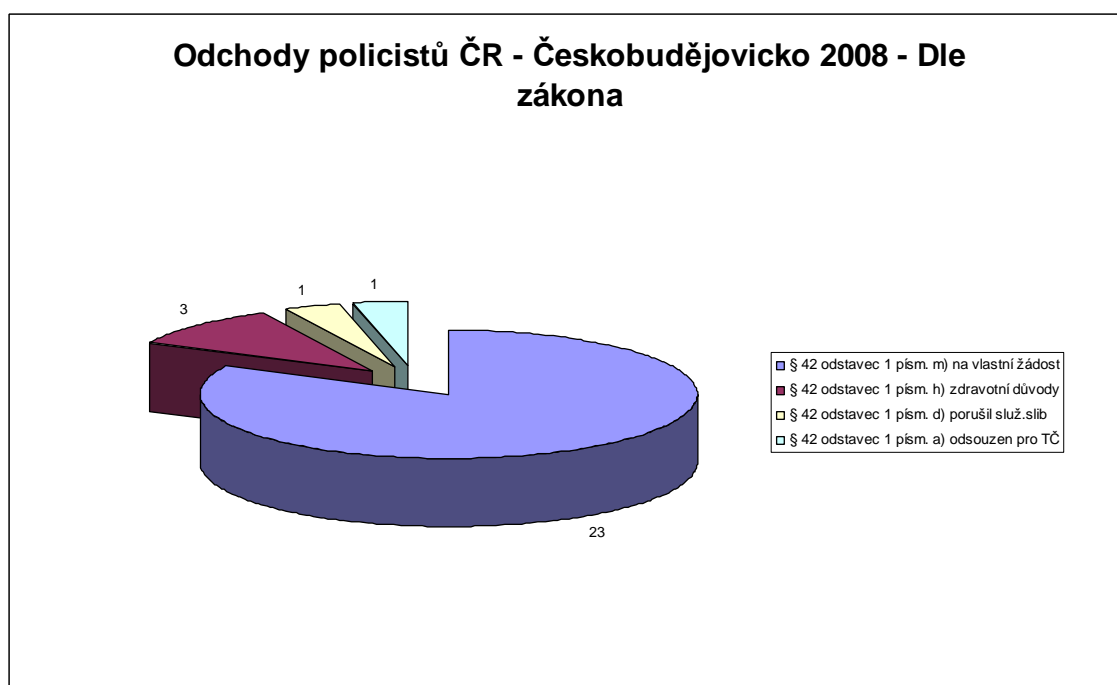
Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.XI- Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2008 – Dle dosaženého vzdělání

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

Graf.XII- Odchody Policistů ČR – Českobudějovicko 2008- Dle zákona

Zdroj : PČR Územní odbor České Budějovice – vlastní zpracování

SEZNAM ZKRATEK

EU – Evropská Unie

NMV ČSSR – Nařízení Ministerstva Vnitřní Česko Slovenské Socialistické Republiky

SNB – Sbor Národní Bezpečnosti

MV ČR – Ministerstvo Vnitřní České Republiky

CHARTA OSN – CHARTA Organizace Spojených Národů

OBSE – Organizace pro Bezpečnost a Spolupráci v Evropě

NATO – Severoatlantická aliance

ABSTRAKT

REMIŠ, F. *Sociální zabezpečení příslušníků Policie České republiky po ukončení služebního poměru – Renty a výsluhy – Českobudějovicko*. Dříteň 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Ing. Jaroslav Šetek Ph.D.

KLÍČOVÉ POJMY : sociální zabezpečení, Policie České republiky, služební poměr, renty a výsluhy, Českobudějovicko, příslušník Policie České republiky, právní aspekty, zabezpečení policistů, úprava skončení služebního poměru, komparace zákonů, výluhové náležitosti.

Práce je teoretického charakteru a je zaměřená na mapování sociálního zabezpečení policistů po ukončení služebního poměru. Zabývá se problematikou výluhových náležitostí po aktivním výkonu služby. Na sled zákonů je nahlíženo kriticky a ve prospěch policistů. Dále je zaměřena na vývoj sociálního zabezpečení policie v její historii.

THE ABSTRACT

REMIŠ, F. *Policemen's social security in Czech Republic after the termination of service – Allowances and pensions – the region of České Budějovice*. Dříteň year 2012.

Bachelor thesis. South Bohemia University in České Budějovice. Faculty of Theology.

Practical Theology department. Head of thesis: Ing. Jaroslav Šebek, Ph.D.

KEY CONCEPTS: social security, Police of Czech Republic, service (duty) , allowances and pensions, the region of České Budějovice, the member of Police of Czech Republic, legal aspects, policemen's security, the adjustment of termination of service, the comparison of laws, terms of pensions

Bachelor thesis is on the theoretical basis and focused on the mapping policemen's social security after the termination of service. It deals with the issues of terms of pensions after the end of active duty. The sequence of laws is viewed critically and in favour of policemen. It is focused on the development of social security of police in their history.